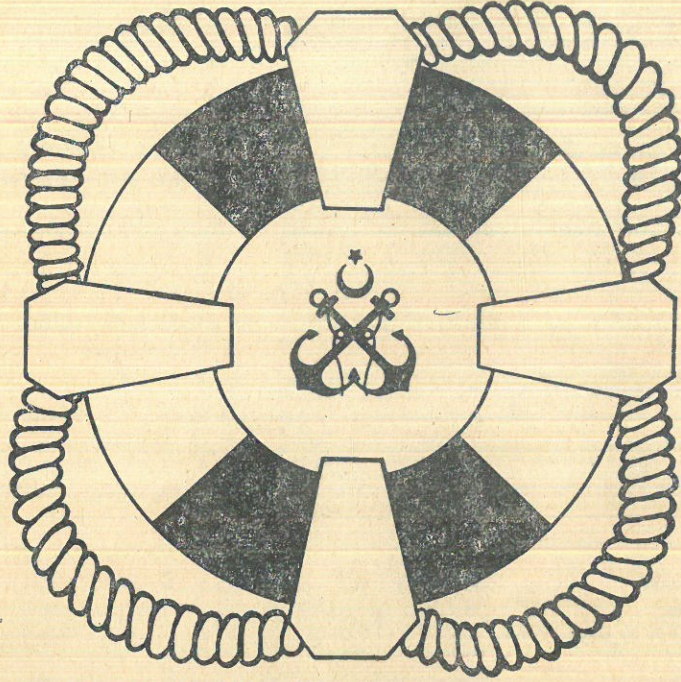

DENİZCİLİK BANKASI T.A.O.

BANKACILIKTA
VE
SEYAHATTE

SÜRAT
EMNİYET
KONFOR
TECRÜBE
GÜVEN

(Başın: 60017 — 37)

96

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

MAYIS 1979

İÇİNDEKİLER:

Çocuk Hastalıklarının Folklorik Tiptaki Yeri	Dr. Ayşegül DEMİRHAN
Bademağacı Köyü Folkloru	Osman SAYGI
Turizm ve Türk Mutfağı	Selâhattin ÇORUH
Osman Attilâ'nın Folklorcu Yönü	Nail TAN
Milliyet Sanat Folklorik Yazılar Bibliyografyası —2—	İ.Ü. NASRATTINOĞLU
Bir Sivas Masalı: Kabak Gelin	Nesrin TAĞIZADE
Deve Donanımı ve Deve ile İlgili Bilgiler —3—	Naci EREN
Seferberlik Üstüne ve Bir Seferberlik Ağıtı	Erdal SEVINÇLİ
Halkevlerinde Folklor Çalışmaları	Osman ATTILÂ
Türk Halk Ezgilerini Notaya Alma Semineri - Türkiye'de Müziğin Sorunları Sempozyumu. - Van Halk Bilim Araştırması Sergisi	T.F.A.
Ders Veren Türk Masalları «Fabi'lar» —4—	Hasan Lâtif SARIYÜCE
Erzurum Manileri	Etem ÇALIK
Millî Folklor Araştırma Dairesi'nin Yeni Binası	T.F.A.

BİZE GELEN KİTAPLAR

SAYI : 358

LİRA : 10

İSTANBUL'DA AYDA BİR DEFA ÇIKAR HALK KÜLTÜRÜ DERGİSİ

TFLE WAWDDGGCVNJEHRSRPMNHE
000000000000000000000000
WMQXHKBAUSE
ADÖTFUNHG
MZKÖYE
NÖIDO
AİÖB

BANKANIZI
SEÇTİNİZ Mİ?

demek ki
görüşünüz
kuvvetli...

TÜRK TİCARET BANKASI

EDİRNE'den KARS'a kadar yurdun her köşesinde hizmetinizde

(Folklor: 51)

(Radar Reklâm: 52)

ağzınızda eşsiz
grin[®]
duygusu

eşsiz grin duygusu
yaşamı ağızda
her gülüşünüzde belli olur
pütlü pütlü sağlıklı dişler

grin
seffaf yeşil hoş kokulu
diş macunu

30 Mayıs 1979

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

KURULUŞU : AĞUSTOS 1949

AYDA BİR DEFA İSTANBUL'DA ÇIKAR HALK BİLGİSİ DERGİSİ

SAHİBİ : İHSAN HİNÇER

No. 358

MAYIS 1979

YIL : 30 — CİLT : 18

ÇOCUK YILI DOLAYISIYLA

ÇOCUK HASTALIKLARININ FOLKLORİK TIPTAKİ YERİ

Yazan : Dr. Ayşegül DEMİRHAN (*)

GİRİŞ:

Halk bilgisi demek olan folklor, geniş bir araştırma alanıdır ve halkın her konudaki bilgisini yansıtır. Nitekim folklorik tıp da halkın ilaçlar ve hastalıklar konusundaki bilgileri olup geniş ve köklü bir geçmişi vardır. Hastalıklar ve bunların tedavileri ile ilgili bilgiler ülkeden ülkeye, yöreden yöreye değişmektedir. Ancak bunların birbirleri üzerine etkileri de olmaktadır. Bundan başka folklorik tıp, kökü antik çağa kadar dayanan halk sağlığı bilgilerini de kapsamaktadır. Hernekadar antik devirlerden bu yana gelen bilgiler günümüze kadar ulaşmışsa da, bu bilgilerde bazı değişiklikler de görülmüştür (1, 2).

Nasıl ki Türkiyemiz de yüzyıllar boyunca çeşitli ulusların etkisinde kalmıştır. Kaldı ki Anadolu da coğrafya olarak M.Ö. üçüncü binde tarih alanında görünmüş ve başka uluslarla ilişki kurmuştur. Eti, Urartu, Asur ve Lidya gibi toplumların yaşadığı Anadolu, çeşitli kuvvetlerin akınlarına uğramıştır. Bu akınlar arasında Mısır, Med ve Büyük İskender akınlarını sayabiliriz. M.S. 395 de kurulan Doğu Roma İmparatorluğu, yüzlerce yıl Anadolu'ya etki etmiştir. Daha sonra ise 26 Ağustos 1071 Malazgirt savaşı ile Anadolu'da Türkleşme akımı başlamıştır. Öte yandan Yunan ve Roma uygarlıklarının Anadolu'da bıraktıkları etkiler üzerine Selçuk ve Osmanlı Türklerinin bilgileri de eklenmiştir. Bu

da doğan ve eski Çin, Hint, İran, Yunan, Roma ve Bizans bilgileriyle zenginleşen İslam uygarlığı Anadolu'ya yayılmıştır. İşte bugün halk arasından derlenen folklorik tıp bilgileri, daha önce söylediğimiz bütün bu toplumların bilgilerinden miras kalmışlardır ve bundan dolayı bu bilgilerin kaynaklarına inmeden bize ait olduğunu söylemek yanlıştır (3).

Biz bu çalışmamızda geniş bir hastalık grubunu kapsayan çocuk hastalıklarının halk arasındaki tedavi şekillerinden örnekler vermeğe ve bunları modern tıp açısından incelemeğe çalıştık.

ÇOCUK HASTALIKLARI İLE İLGİLİ HALK TEDAVİLERİ VE MODERN TIP AÇISINDAN İNCELENMESİ

Bu konudaki bilgileri aktarlar ve eski İstanbullulardan derledik ve çocuk hastalıkları ile ilgili tedavi şekillerini maddi ve manevi tedaviler diye ikiye ayırdık:

1) **Manevi Tedaviler:** Manevi tedaviler halkımız tarafından uzun yıllar bir telkin tedavisi aracı olarak kullanılmışlardır. Bunlara bazı örnekler verebiliriz. Örneğin, İstanbul'da çiçek, kızıl, kızamık, difteri gibi hastalıklara tutulan çocuklara kırmızı lohusa şekeri ve oyuncak hediye edilir. Yine boğaz hastalığına uğrayan çocuklara ise yakınları tarafından sarmaşık dalın-

(*) İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fa-

dan yapılmış kaşık ya da çatal verilir. Bundan başka halk arasında yeni doğan çocukların fazla zayıflamasıyla tanımlanan bir hastalık da **değişme**'dir ki bunun tedavisi için çocuk gece yarısı birkaç saat boş bir mezara bırakılır, soyulur, çıkarılan giysileri mezarlıkta bırakılarak yeni giysiler giydirilir ve eve getirilir (4).

Yine ülkemizin birçok yörelerinde görülen diğer bir manevi inanış da kızıl, kızamık gibi hastalıklara tutulan çocukların kırmızı boyalı bir odada yatırılması, kırmızı perde kullanılması, kırmızı bezlere sarılmasıdır.

Bunlardan başka çocuklardaki nazara karşı bazı drogları yakarak tütsüleme, bazı maddelerin dumanına tutma ve böylece şeytan ve cinin uzaklaştırma gibi usuller, halkın çok kullandığı telkin metodlarıdır. Bu metodlara da birkaç örnek verebiliriz: İnciden iki boğumlu bir kafescik örülür, boğumlardan birine şap, diğerine göztaşı eklenir. Bu kafesciğe bir eski altın ve maşallah yazılı bir plâk bağlanır. Nazar değmemesi için çocuğa takılır. Nitekim eski devirlerdenberi çocukların omuzlarına nazarlık takılması gelenektir. Bundan başka çocuğu nazardan korumak için bir miktar üzerlik tohumu (Semen Pegani) ateşe atılır ve: «Ak gözden, kara gözden, mavi gözden çatlasın, elemtere fiş, kem gözlere şiş.» denerek çocuk, üzerlik dumanı üzerinden üç kez atlatılır.

Yine tuz, biber, soğan, sarımsak kabukları ateşe atılarak tütsü yapılır (5).

2) **Maddesel Tedaviler:** Maddesel tedavilerle ilgili drogları halk çeşitli gayelerle kullanılmaktadır. Çeşitli hayvansal, madensel ve bitkisel drogların çocuk hastalıklarında da yeri vardır.

Çocuklarda Öksürüğe Karşı: Bir miktar damla sakızı (mastic), bir miktar balık nefsi bir şişeye konularak hafif ateşte kaynatılıp bir fincana konur ve çocuklara üç, dört gün süreyle verilir.

Çocuklarda Kaşıntı ve Kurdeşene Karşı: Demirhindi (Pulpa Tamarindorum) suyu içirilir.

Çocuklarda Kabakulağa Karşı: Bal mavi bir kağıda sürülüp boğaza bağlanır. Burada bal, yumuşatıcı bir etki yapmaktadır.

Çocuklarda Verem (Tüberküloz) e Karşı: Bakla çiçeği (Vicia Faba) suda kaynatılır ve hasta çocuğu içirilir. Ayrıca köpek tersi yoğurtla karıştırılıp hastaya verilir. Bundan başka halk arasında çok yaygın bir tedavi yöntemi de ve-

remli çocuğa hergün siyah eşek sütünden bir bardak içirilmesidir. Merkep sütü (Ass Milk) nün halk arasında, özellikle zayıf kimseleri kuvvetlendirici, çocukların kemik yapısı bakımından gelişmesini sağlayıcı olarak kullanılması ve veme karşı verilmesi, bu sütün çok iyi bir protein, kalsiyum, fosfor ve vitamin D kaynağı olmasından ileri gelmektedir. Drog, bileşim bakımından kadın sütüne yakındır ve hatta anne sütüne göre daha çok laktöz ve protein taşır ve bu yüzden modern tıp açısından da küçük çocukların gelişiminde çok yararlıdır. Ancak halkın çok eskidenberi verem tedavisinde kullanılan eşek sütünü mutlaka siyah eşekten sağlamak istemesi, yalnızca manevi bir inanca dayanmaktadır.

Çocuklarda Gece Yanığına Karşı: Gece yanığı küçük çocuklarda olan bir çeşit yaradır. Yaranın tedavisi için ebegümeci (Malva Silvestris) ya da keten tohumu (Semen Lini) lapası yapılarak yaraya uygulanır. Burada ebegümeci ve keten tohumunun yumuşatıcı etkileri, bileşimindeki musilajdan ileri gelmektedir. Bundan başka balmumu, biraz zeytinyağında ateşte eritilir ve erimiş kısım yaraya konur. Bu karışım yara üzerinde yumuşatıcı bir etki yapmaktadır.

Çocuklarda Kuş Palazı (Difteri)na Karşı: Halk arasında e'mas tozu da denen köpek tersi, nişadır (Ammonii Chloridum)la beraber tozedilir, bu tozdan kalemle hastanın boğazına üflenir, bu tedavide nişadının kurutucu, salgıyı arttırıcı etkisinden yararlanır. Nişadının kurutucu etki göstermesi, mukozalar üzerinde irritasyon yaparak salgıyı arttırmamasından ileri gelir.

Çocuklarda Ağız Yaralarına Karşı: Ağız yarası olan çocuğa karadut (Folium Mori nigrae) şurubu verilir.

Çocuklardaki Mide-Barsak Hastalıklarına Karşı: Küçük çocuklarda olan mide, barsak gazlarına karşı küçükhindistan cevizi yağı (Oleum Myristicae) alınır, badem yağı (Oleum Amygdalae Expressum), zeytinyağı (Oleum Olivae) ya da anne sütü ile bir kaşık içinde ezilerek çocuğa yalattılır. Bundan başka küçük çocukların karın ağrılarına karşı küçükhindistancevizi (Semen Myristicae)nin içi kazınır ve bu parçalar, süt ya da badem yağı ile karıştırılarak çocuğa verilir. Karın ağrılarını giderici olarak bir başka usul de küçükhindistancevizinin peynir şekeri ile birlikte bir tülbente konarak çocuğu emdirilmesidir.

Çocuklarda İshale Karşı: Çocukların ishaline karşı halk arasında kışan ekini de denen kızıl-

çık kurusu (Fructus Corni) nun suyu, şurubu ve murabbaı kullanılır. Kızılçık murabbaı hazırlamak için bir miktar drog, şeker ve su ile kaynatılır ve pelte şekline gelen karışımından hastaya verilir. Kızılçık kurusu bugünkü tıpta da kabız olarak bilinmektedir. Çünkü bileşiminde büzücü bir madde olan tanen vardır (6, 7, 8, 9).

SONUÇ

Görüldüğü gibi halk arasında yapılan birçok tedavide olduğu kadar, çocuk hastalıklarının tedavi şekillerinde de iki tip iyileştirme yöntemi vardır. Bunlardan biri manevi tedaviler olup telkine dayanır. İnsanlık bu tarz tedaviye en eski çağlardanberi başvurmuş ve başvurmaktadır. Nitekim milattan yüzlerce yıl önce eski Mezopotamya ve Mısır'da da telkin bir tedavi aracı idi. Mezopotamyalı rahip - hekimler, drogları, aynı zamanda bir sağlık Tanrısı olan ayın en parlak olduğu mehtaplı gecelerde toplamağı yararlı buldukları kadar, Mısır'lı rahip - hekimler de çok kere droglarla duaları beraber kullanmışlardır.

Bu geleneğin günümüzdeki en yakın örneğini batıdan gelen birçok ilaçların üzerinde bugün de bir haç işaretinin bulunmasında görebiliriz. Nitekim Müslümanlar da yakın zamanlara kadar hazırladıkları ilaçların, pastillerin üzerine, ayetler yazılmış madensel kalıplarla tazyik ederek kutsal sözler başarılar ve bu tip ilaçların hastaya daha yararlı olacağına inanırlardı.

Bu nedenle bugün halk arasında kullanılan drogların bazıları telkin tedavisi aracı olarak kullanılırlar ve bu tip tedaviler çocuklar için de uygulanır.

Halk arasında çocuk hastalıklarının tedavisinde kullanılan diğer bir yöntem de maddesel tedavilerdir. Bunların uygulamaları, halkın eğilim ve geleneklerine bağlı olarak ilkel ve değişmeyen şekillerde sürüp gitmektedir. Bunların bir kısmının yararından çok zararı vardır. Bir kısmı ise yararlı yönleri ile modern tıp tarafından da onaylanmış bilimsel gerçekleri kapsamaktadırlar. Bu bakımdan bu tip halk reçetelerinin yararlı ve zararlı yönlerinin bilimsel olarak aydınlatılması kanımızca tıp bilimine yapılacak en büyük katkılardan biri olacaktır (10, 11).

KAYNAKLAR

- 1) Saintyves, P.: Folklor El Kitabı (Çev. Bilal Aziz Yanıkoğlu), Doğan Kardeş Basımevi, İst. (1951).
- 2) Demirhan, A.: Mısır Çarşısı Drogları, Sermet Mat., İst. (1975).

Bize gelen KİTAPLAR

• Derleyen Wolfram ve Alide Eberhard: «SÜDCHINESISCHE MARCHEN/GÜNEY ÇİN HALK HİKÂYELERİ». Kitapta 114 hikâye bulunmaktadır. Kitabın sonunda faydalanılan derlemeler, kaynakça, içindekiler bulunmaktadır. İsteme adresi: Eugen Diederichs Verlag Postfach 100526, 5000 Köln 1 - Batı Almanya. Kitap ciltli, 19X12 cm. boyunda, 288 sayfa, 24 DM (Köln, 1976).

• Nail Tan - İ. Ü. Nasrattinoğlu: «H. CAHİT ÖZTELLİ KAYNAKÇASI». Öztelli'nin ölümünün 1. yıldönümü dolayısıyla hazırlanan kitap yazarların sunuşuyla başlıyor. Daha sonra Öztelli'nin kitapları, makaleleri, Kitap ve Makaleleriyle İlgili Yayınlar, Biyografisi, Konuşmaları, Ölümü üzerine yazılanlar, Ölüm haberleri, Adsız Yazılar bölümleri var. Kitabın sonunda ise Konu Dizini ve Süreli Yayınlar Dizini bulunuyor. Ankara «Folklor Araştırmaları Kurumu» Yayınları: 6. 19X13,5 cm. boyunda, 20 TL. (Ankara 1979).

• Yaşar Nabi: «SEVİ ÇIKMAZI». Kitapta yazarın 1933'ten bu yana yazdığı çok değişik ve psikolojik konulardaki uzun ve kısa öyküleri var. Varlık Yayınları, Büyük Eserler Serisi, No. 252. Kitap 16 X 11,5 Cm. boyunda, 128 sayfa, 20 TL. (İstanbul, 1979).

3) Dincer, F.: Türk Folklorunda Veteriner Hekimliği Üzerine Araştırmalar, Ankara (1967).

4) Bayrı, M. H.: Halk Adetleri ve İnanmaları, Burhanettin Basımevi, İst. (1939).

5) Bayrı, M.H.: İstanbul Folkloru, Türkiye Basımevi, İst. (1947).

6) Musahipzade Celal.: Eski İstanbul Yaşayışı, İst. (1946).

7) Claus, E. P.: Pharmacognosy, U.S.A. (1956).

8) Claus, E.P., Varro, E.T.: Pharmacognosy, Philadelphia (1965).

9) Çelebioğlu, S.: Farmakognozi Repetitorium, Çelikkilt Mat., İst. (1963).

10) Demiriz, H.: Farmakobotanik Notları, İst. (1965).

11) Alantar, İ.H.: Çocuk Hastalıkları Bilgisi, İst. (1938).

Antalya Yöresinden :

BADEMAĞACI KÖYÜ FOLKLORU

Derleyen : Osman SAYGI

Türkler, şölen millet, coşkulu ulustur. Sevinçleri gibi yasları da öyledir, renklidir. Köylerimizde bu coşku daha fazladır ve içtendir. Düğünlerinde, davulunda, sazında, çıkarsızdır ve duyguludur. Bademağacı köyümüzde, komşu kızı Fatma gelin oluyor. Davul zurnalar ötüyor. Gelin ertesi gün gidecek. Evde bir ağlama, bir figan...

Davulcular da yanık, yanık sanki ölüm havası çalıyorlar. Az kalsın, davulcu - zurnacılar - «Durun, yeter artık!» diyecektim. Bu ağlamalar bir çeşit «YUĞ» dur. Bu köyde «YAS» diyorlar. Söyledikleri maniler yuğyas örnekleridir. Köyün, evin, kızın yaşantısı saklı, Yuvanın kokusu, havası var:

Bir sandığın var alabudan, balabudan
Siyah saçlar tel tel olmuş taramadan,
Bir defa daha göreyim yolların ıramadan,
Erbişimdenir kesemizin bağları
Eridi aktı yüreğimin yağları
Yıkılsın Karayerin dağları.

Ayağıma giydimde kara çorap,
Gittiğim yollar da çok ırak
Seni kaybettim de iççağızına oldu merak.
Kayalar kayalar yüksek kayalar
Dibine döşenmiş Tülü mayalar
Anneciğim ben gidersem seni kimler oyalar.

Yaz gelir de sakızlıklar uyanır
Sehil evi ak nergize boyanır
Benim annem her acıya dayanır.

Bahar gelir her dereler otlanır
Otu yerde doru taylar etlenir
Benim yüreğim şimden sonra dertlenir.
İki geyik bir derede ün eder
Dertli geyik dertsizine dert döker
Senin ayrılığın bizi şimden kül eder.

Evimizin önü ufak tefek yongalı,
Sağım solum çifte çifte yengeli
Ben miydim anacığım ara yerin engeli.
Kara kapıdan çıkarsınlar salımı
Üstçağızına örtüverin acem şalımı
Babam kıyamazdın nasıl örttün alımı.

Al atıma bindim kır atım yoruldu
Çanakale Boğazında Cihan Harbi kuruldu.
İkindiyle akşamın arasında ayrılık

davulları vuruldu.

Uzun uzun yolumuza giderim
Ucu dönmez sığırnızı güderim
Bu gün misafirim yarın giderim.

Ovalar ovalar yeşil ovalar
Ekin dibine taş dibine bülbül yuvalar
Bir sabah bozuldu bizim yuvalar.

Yağmur yağar şıkır şıkır dallara
Mayıs ayında kar yağdı bizim illere
Bir daha babam gelmez burlara.

Kahvemiydim tavanızda kavrulacak
Duman mıydım bacanızda savrulacak
El miydim içinizden ayrılacak.

Odamızın kilimini kaldırma
Gelen misafiri geri döndürme
Benim yokluğum anam bildirme.

Bağ arasının gedikleri
Ötüşür dilli düdüklüleri
Nere gitmiş bu evde Hatçe dedikleri.

Hazelide deli gönül hazeli
Yaz gelirden bağlar döker gazeli
Nere gitmiş bu evlerin güzeli.

Karşiki dağda kar var ama duman yok
Ezrailde din var ama iman yok
Beş kardeşe biri baba pek mi çok.
Eğrim büğrüm şu İzmir'in yolu var
Kemer sıkılmış bir incecik beli var
Şu gurbette biz ağlasak her gün yeri var.

Ver babacığım ak elini öpeyim
Ak nergisin başçağızına sokayım
Başım gülmezse yine kapına boyun bükeyim.
Evimizin önü arpadır arpa
Orak biçtim sere serpe
Küçücük kuzuların nasıl koydum körpe

Bir pınar yaptırıp altın oluklu
Suyunu akıttım içi balıklı
Bizde bir genç yitirdik çimen bıyıklı.
Evimizin önü odundur odun
Birini aldım birini kodum
Anacığım benim yerime kimleri kodun.

Dam üstüne hasır attım yatmaya
Bülbül oldum tel kafeste ötmeye
Bende babacığım isterim ducacığımı örtmeye.
Merdiven başında bir altın buldum,
Altının rengine sarardım soldum
Evveli kız idim şimdi el oldum.

Evimizin önü bamba biberi
Yemen komşular yemen ağzınır kabarı
Dün aldım ben ayrılık habarı.

Not: Bu maniler Bademağaçlı Zülfiye Bacıdan derlenmiştir.

Dünyaca Ünlü Yemeklerimiz :

TURİZM VE TÜRK MUTFAĞI

Yazan : Selâhattin ÇORUH

Büyük bir üne sahip olan Türk Mutfağı, artık gün gün, özellikle zamanımızda süratle gerilemekte, bütün iyi, ünlü niteliklerini yitirme bunalımı içinde bulunmaktadır. Sonra, bu mutfak istenilen düzeyde yaşatacak bilimli aşçılar da yetiştirilememektedir.

Cumhuriyet Gazetesinde 22, 23, 24, 25, 26 ekim 1978 günleri «Kaybolan Türk Mutfağı» adıyla yayınlanan, Atilla Dorsay'ın «İnceleme Araştırma - Röportaj» yazılarında bu acı gerçeği, İstanbul'un gözde olan lokantalarının sahip ve yöneticileri üzüntü ile dile getirmektedirler.

Aşçılık Okulu

Turizm davamıza resmî ilgi duyulmaya başlandığı 1949'larda, 1950'lerde ve daha sonraki yıllarda Turizm Danışma Kurulları toplantılarına götürülen turizm sorunları arasında, konaklama personelinin meslekî ve teknik eğitim ve öğretimi sorunları içinde, dolaylı olarak; garson ve aşçılık kursları düzenlenmesi yolu ile Türk Mutfakının gerilemesinin önlenmesi istenmekteydi.

1960'larda ise, o yıl içinde «Türkiye turizminin kalkınması hakkında teklifler» adıyla, önemli turizm sorunlarımızı kapsayan bir rapor hazırlamıştım. Bakanlar Kurulu'nca, «Türkiye turizminin kalkınması hakkında Bakanlıklararası teklifler» olarak kabullenilip; bastırılan bu raporda «Turizm Eğitimi» bölümünün üçüncü maddesi «Tarihi Türk Mutfakının devam ettirilmesi için bir Aşçılık Okulu'nun açılması gerektiği» şeklinde bir öneriydi.

Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'nda Turizm Uzman Müşaviri iken, 1965 yılı mayıs ayında «Turizm Eğitim ve Öğretim» işleri de verilmişti. Bu alanda yapılan yedi - sekiz aylık çalışmalarda, Türk Mutfakına yeni bir yön verilmesi için de çaba harcanmıştı. Bilimsel bir şekilde Türk Mutfakını zamanın gereksinmelerine, özellikle turizme göre, değerlendirecek «Türk Mutfakı Enstitüsü»nün vakit geçirmeden kurulması, çalıştırılması istenmişti. (1) «Garson Eğitim Kurvanı» adıyla düzenlediğim kurs çalışmalarındaki öğrencilerden Dündet Öge'nin Türk Mutfakı için verdiği bir yazıyı rapora almıştım. Gastronomi adlı bu yazıdan kısaca alacağım bir iki bölüm, piyasa mutfakının durumunu gözler önüne serer sanırım:

«Türk Mutfakı iyi bir şöhrat sahibidir. Fakat bu mutfak son yıllarda önce bilgisizce sonra da

Turistik kuruluşlarda yabancı konuklara ulusal giyimli genç kızlarımızın Türk kahvesi ikram etmesi büyük ilgi ile karşılanmaktadır.

hâsis amaçların etkisinde soysuz bir hale gelmiş bulunmaktadır. Lezzeti, kıpkırmızı bir salça, yanmış yağlar ve baharatla sağlamaya çalışan piyasa lokantacılığı sağlığı tehdit ettiği kadar, yabancılar nezdinde de milli itibarımızı zedelemektedir. Ayrıca; yemek listeleri çeşitten mahrumdur. Hele bir Batılı için bu listelerle yemek bulmak pek müşküldür. Bütün lokantalarda sabah-tan hazırlanmış yemekler ateş üzerinde beklemektedir. Bunlar gıda kıymetlerini kaybettikleri kadar, vitaminleri de kaybolmaktadır. Gününde tüketilmeyen yemekler bir muhafaza dolabına girmeden ertesi günkü yemek listelerinde yer almaktadır.

Lokantacılık dilinde kepçe yemeği olarak adlandırılan böyle bir lokantada müşteri isteğine göre verilen, hazırlanması kolay olan bütün siparişler de kabul edilmez. Kısaca örneği veri-

len lokanta tipi, yeme-içme tesislerinin % 98'ini teşkil etmektedir.

Turizm endüstrisinin konaklama dalı tümü ile bir ekonomi ve ticaret düzenidir. Bütün ticaret dallarında olduğu gibi günün icaplarına dayanan bir piyasa etüdü ile sunu ve istek kuralı ortamında sunuyu, arzı, modern talebin hizasına getirmek lâzımdır. Sonra, yerli halkımızın sosyal görgüsü gittikçe gelişmekte, Turizm pazarındaki turist müşteri de alışık olduğu bütün vecibelerin yerine getirilmesini istemektedir. Şu halde, turizm tüccar ve esnafı, konaklama ilkeleri bakımından yetiştirmek ve onlara rehber olmak, sorumlu müesseselerin başta gelen vazifesi haline gelmiş bulunmaktadır.»

Turizm Genel Eğitim — Öğretim Raporu'nun etkisi ile olsa gerek, bir gün; İmar ve İskân Bakanlığı ile Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'ndan iki bayan bana geldiler. Her iki Bakanın emriyle, Bolu'da bir aşçılık okulunun açılmasının kararlaştırıldığı, çalışma şeklinin gereklerini hazırlamaya memur edilmiş olduklarını söylediler. İmar ve İskân Bakanlığı'ndan Bolu Projesinde görevlendirilen Arkeolog Nazmiye Aktuna, Bolu'da açılmak istenen aşçılık okulu için hazırladığı etüdünü bana verdi. Ve:

— Vakit geçirilmeden, modern bir aşçılık okulunun yapımına başlanacağını, bu okulun kuruluş ve çalışması için düzenlenmesi gereken yönetmelik, ders programları, döner sermayesi ve diğer hususlar hakkında bilgi veren bir raporun hazırlanması, her iki Bakanlıkça sizden istenmektedir, dedi.

Verilen etüdü okuduktan sonra söze şöyle başladım:

— Aşçıların çoğu Bolu'lu. Hatta Mengen köylüsü oldukları söylenir. Biz de öyle biliriz. Amma, Bolu'da aşçılık okulu açılmaz, dedim. Heyecanlı iki görevli bayan birden:

— Fakat, söz verilmiş, Bakanlar tarafından. Nasıl olur? Demekten kendilerini alamadılar. Ben devamla:

— Aşçılık Bolu'nun Mengen köyündeki roksul bir köy evinde yapılan tarhana çorbasın-

dan kuvvet alamaz. Mengen köyünün genç delikanlısı, aşçılık bilgisini ne köyündeki bir aşhaneden, ne de Bolu'daki bir aşçı dükkânından almıştır. Bir kere modern mutfağın istediği besin malzemesi Bolu'da bulunmaz. İstanbul'dan getirildiğini kabullenelim, bu sefer yapılan yemekleri harcayacak, satacak piyasa yoktur. Boluluların, daha özel olarak Mengencililerin aşçı olmaları tarihsel bir olayla başlar. Şöyleki:

Türk Mutfağı Enstitüsü

İstanbul'un fethinden sonra Fatih Sultan Mehmed saray mensupları ve hizmetlileri için kurdukları mutfağa, aşhaneye, Mengencililer bir Paşayı idareci olarak görevlendirmiş. Paşa, Mengen'den gelen ve iş arayan yakını bir genci mutfakta bulaşıkçı yamağı olarak işe başlatmış. Bu genç; az zamanda zekâsının ve iş kabiliyetinin verdiği kudretle aşçıbaşı olmuş. O da, yakınlarını kendi köylülerini mutfağa, saray aşhanesine almış. Orada aşçı olarak yetiştirmiş. Bu suretle saray aşhanesi, mutfağı, Mengencililerin tekeli altına girmiş ve bir çeşit Mengencililer aşçılık okulu şeklini almış. Bu durum, yıllar boyu sürmüş, gitmiş. Zamanla vezirlerin, paşaların, beylerin, zenginlerin konaklarını Mengencililer ele almış. Bu hal, tıpkı, Doğu Karadeniz'de Pazar ilçesinin Hemşin bucağı halkının Çarlık zamanında Rusya'da fırıncılık, pastacılık sanatı ile birbirlerini yetiştirmeleri gibi bir şeydir. Bu gün büyük şehirlerimizdeki pastacıların çoğu Pazarlı, Hemşinlidir.

Aşçılık okulu, daha doğrusu Türk Mutfağı Enstitüsü, ancak İstanbul'da açılabilir. Böylece rapor edin dedim.

İki görevli bayan, raporlarını, dediklerime göre düzenleyip, ilgililere sundular. Böylece politik sorunlarla söz verilen olumsuz ve verimsiz bir kuruluşun meydana getirilmesi önlendi. Fakat Türk Mutfağı Enstitüsü bir türlü kurulamadı. Hâlâ bekliyoruz.

(1) Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Turizm Genel Eğitim — Öğretim ve Teşkilât Raporu 28 ocak 1966 — 61 sayfa ile teksir — 32. sayfadandır.

Ölümünün Birinci Yıldönümünde :

OSMAN ATTILÂ'NIN FOLKLORCU YÖNÜ

Yazan : Nail TAN
Kültür Bakanlığı Müşaviri

Osman ATTILÂ 1922 yılında Afyonkarahisar'da doğmuştur

İlk ve orta öğrenimini Afyonkarahisar'da yapan ATTILÂ 1939 yılında Ankara'ya gelerek yerleşmiştir. Bu arada Ülkü Dergisi ve Tarım Bakanlığı'nda çalışmış, uzun yıllar Türk Dil Kurumu'nda görev almıştır.

1965 yılında Afyonkarahisar Milletvekili'ne seçilmiştir.

1969 yılında Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Basın Müşavirliğine atanan Osman ATTILÂ, 1967 yılında Kültür Bakanlığı Basın Müşaviri olmuştur.

Sabahleyin, Güpegündüz, Baştarbaşa, İnaz Köyü Öğretmeni Koçak'ın Türküsü, Afyonkarahisar Türküleri, Memleket Şiirleri Antolojisi, Türk Kahramanlık Şiirleri, Gözlerimin Söylettiği Atatürk 30 Ağustosunu Anlatıyor, Atatürk ve Büyük Zafer (Söylevler, anılar, şiirler) gibi eserleri vardır.

**

20 Nisan 1978 Perşembe günü aramızdan ayrılan değerli Şair Osman Attilâ, Türk Folkloruna küçümsenemeyecek hizmetlerde bulunmuştur. Daha lise sıralarında iken Afyonkarahisar folkloruyla ilgilenmeye başlayan Attilâ, «Afyonkarahisar Türküleri» gibi değerli bir eser vermeyi başarmıştır. Bu eser uzmanlarca halk müziği derlemeleri için örnek eser olarak gösterilmektedir.

Osman Attilâ'nın Türk Folkloruna hizmetini daha iyi kavrayabilmek için çalışmalarını 3 bölümde inceleyeceğiz:

1. Derleme ve araştırmaları:

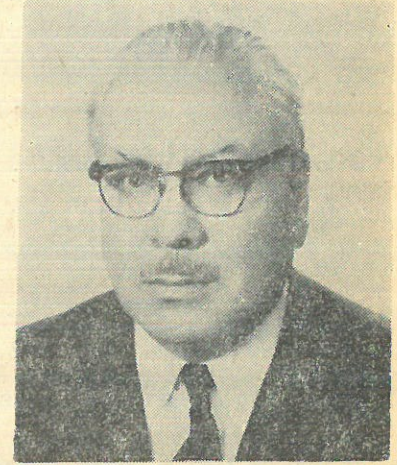
Osman Attilâ adını, Türk Folkloru Çalışmaları Tarihine geçiren «Afyonkarahisar Türküleri» 15 yıl süren derleme çalışmalarının ürünüdür. 2 cilt halinde yayınlanması planlandıysa da maddi imkânsızlık dolayısıyla ancak birinci cildi yayınlanabilmiştir. İki baskı yapan (1957, 1966) bu eserin girişindeki Osman Attilâ'nın şu cümleleri türkû konusunda yazılan birçok makaleye, kitaba alınmıştır. (1. baskı s. 5):

«Biz içimizi türkülerimize dökmüşüz...

.....
Davul gümbürder, topluluğun yüreği hoplar, bedeni canlanır. Saz çalınır, türkû çığırılır; topluluğun yüreği kımıl kımıl olur. Türküler kimi

içimizi, kimi gözlerimizi dolu dolu eder...»

Attilâ'nın folklorumuzla ilgili derleme ve araştırmalarını sunduğu makalelerinden önemlileri şunlardır:

Şair ve Folklorcu Osman Attilâ

- Sönmeyen çıra: Hasan Reşit Tankut'la bir konuşma: ÜLKÜ, (I) 12, 3/1942 10/14
- Afyonkarahisar kına türküsü: ÜLKÜ, (VI) 71, 9/1944, 15-19
- Afyonkarahisar'dan birkaç türkû: ÜLKÜ, (IX) 97, 10/1945, 17-19
- Kınası karlı tasta: TAŞPINAR, (XI) 132-133, 1-2/1946, 293-294.
- Halkevlerimizde ilçe ve bucak folklor geceleri: ÜLKÜ, (IX) 108, 3/1946 20
- Gelin Ümmü: TAŞPINAR, (X) 128-131, 9-12/1945, 275-276
- Kapı ardına asakoymuş eleği: TAŞPINAR, (X) 126-127, 7-8/1945, 262-264
- Çıktım iğdenin dalına: TAŞPINAR, (XI) 134-135, 3-4/1946, 312
- Hezin hezin gir kapıdan: TAŞPINAR, (XI) 134-135, 3-4/1946, 311-312.
- Menevşe koymuşlar gülün adını: TAŞPINAR, (XI) 136-137, 5-6/1946, 327-328
- İki türkû üzerine: ÜLKÜ, (X) 110, 4/1946, 18
- Afyonkarahisar kaplıcaları: ÜLKÜ, (I) 2, 2/1947, 26-28
- Molla Ahmet Türküsü: ÜLKÜ (11) 13, 1/1948, 28-29

— Çekirge üstüne yakılmış bir türkü: TFA, (I) 20, 3/1951, 311-312

— 500 yıllık bugüne türkülerimizde İstanbul: TD, (11) 20, 5/1953, 577-583

— Afyonkarahisar Türküleri: TD, (VI) 67, 4/1957, 375-380.

— Devlet beşiğimiz Malazgirt çevresinin folklor hazinesinden bir demet, SÜMERBANK, (X) 111, 9/1971, 23-27

— Malazgirt çevresinin Türküleri: TFA, (XIII) 267, 10/1971, 6100-6102

— Yiğit 4. Ordu bölgemizin folklor hazinesinden: Devlet beşiğimizin gönül sesi TK, (X) 109, 11/1971, 49-54

— Folklor mahsulleri canlı kültür eserleridir: KARINCA, (XL) 440, 8/1973, 20-22

— Türkülerin derlenmesinde yeni metotlar: I. Uluslararası Türk Folklor Semineri Bildirileri, Başbakanlık Bsm., Ank., 1947, ss. 172-174 «MFAD Yayınları: 9»

— Oyun türkülerimiz: I. Uluslararası Türk Folklor Kongresi Bildirileri, C. II, A. Ü. Bsm., Ank. 1976, ss. 11-20 «MFAD Yayınları: 19».

— Saz Şiirinin Türkiye dönüşmesi: Uluslararası Folklor ve Halk Edebiyatı Semineri Bildirileri, Güven Mat., Ank. 1976, ss. 206-214 «Konya Turizm Derneği Yayınları»

— Taşeli türkülerinin oyunlarla bağdaşması: KARINCA, (XLIII) 474, 6/1976, ss. 21-23

— Talibî Coşkun üzerine: Türk Folkloru Araştırmaları Yıllığı-1976, A.Ü. Bsm., Ank. 1977, ss. 351-356 «MFAD Yayınları 25»

— Yusuf Ziya Demircioğlu: Türk Folkloru Araştırmaları Yıllığı-1976, A.Ü. Bsm., Ank. 1977, ss. 357-367 «MFAD Yayınları 25»

— Ahmet Kutsi Tecer: MİLLİ KÜLTÜR, (I) 8, 8/1977, 69-70

— Sivaslı Folklor Üstadı Muzaffer Sarısözen: SF, (VI) 61, 2/1978, 6-7.

2 — **Parlamentarlik dönemindeki folklorik hizmetleri:**

Osman Attilâ 1965 seçimlerinde Afyonkarahisar Milletvekili olarak parlamentoya girmişti. 1967 yılında T.B.M.M.'ne Millî Folklor Enstitüsü kurulmasına dair bir kanun teklifi sunmuş, teklifin komisyonlarda müzakeresi için çaba göstermiştir. 1969 yılında bu teklif ne yazık ki kadük olmuş, yeni dönemde teklifi yenileyecek bir folklorsever parlamentere rastlanmamıştır.

Attilâ, parlamentarlik döneminde Romanya'ya gitmiş, Romanya Folklor Enstitüsü'nde in-

celeme yapmış, bu entitüdeki çalışmaların Türkiye'deki folklor kuruluşlarına örnek olmasını folklorla ilgili her konuşmasında söylemiştir.

3 — **Kongre, Seminer, Sempozyum ve Konferanslardaki hizmetleri:**

Osman Attilâ, Kültür Bakanlığı Millî Folklor Araştırma Dairesi'nin düzenlediği seminer ve kongrelere katılmış, ayrıca yurt içinde düzenlenen folklorik seminer, konferans, tören ve toplantıların bir çoğunda da hazır bulunmuş, konferanslar vermiştir. Özellikle; Konya, Afyon, Silifke, Mut, Karaman ve Akşehir'deki kültür çalışmalarının içinde bulunmayı çok severdi. Konya Âşıklar Bayramı'nın yarışma jürisinde birçok kereler görev almıştır.

Attilâ'nın katıldığı başlıca folklor kongre ve seminerleri şunlardır:

— I. Uluslararası Türk Folklor Semineri (Ankara 8-14 Ekim 1973) Bildirisi: Türkülerin derlenmesinde yeni metotlar

— Tanzimattan Bu yana Türkiye'de Folklor Hareketleri Semineri (İstanbul 24-31 Mart 1975) Bildirisi: Halkevlerinde Folklor ve Atatürk'ün folklor felsefesi

— I. Uluslararası Türk Folklor Kongresi (İstanbul 23-30 Haziran 1975) Bildirisi: Oyun Türkülerimiz.

— Uluslararası Folklor ve Halk Edebiyatı Semineri (Konya 27-29 Ekim 1975) Bildirisi: Saz şiirlerinin Türkiye dönüşmesi.

— Çukurova - Taşeli Folkloru Semineri (Silifke. 24 Mayıs 1976) Bildirisi: Taşeli Türkülerinin oyunla bağdaşması.

— Yunus Emre - Nasreddin Hoca - Karamanoğlu Mehmet Bey ve Türk Dili Seminerleri (Konya 10-12 Haziran 1977) Bildirileri: 1 — Yunus Emre'nin Afyon'daki mezarı hakkında,

2 — Karamanoğlu Mehmet Bey ve Dil Bayramı hakkındaki girişimler.

Attilâ, Ankara'da Folklor Araştırmaları Kurumu'nun da üyesi bulunuyordu.

Son yıllarda ağzından düşürmediği bir söz vardı: «Nailim, şu anlatacaklarımı yaz; ölür kalırım, unutulur.» Osman Ağabeyin bu uyarıcı sözlerine kulak vererek ondan yazdığım iki Afyonkarahisar atasözüyle, bir Afyonkarahisar deyimini sunuyoruz:

— At nallanır, eşek nallanır, kurbağa da bacağına uzatır.

— Düşmanı anam bile doğurur, kazanacaksan dost kazan.

— Bir düvene dokuz öküz koşmak. Ruhu şâd olsun.

Milliyet Sanat Dergisi'nde Yayınlanan :

FOLKLORİK YAZILAR BİBLİYOGRAFYASI

— 2 —

Yazan : İrfan Ünver NASRATTİNOĞLU

(Arkadaşımız Nasrattinoğlu'nun yazısının ilk kısmı geçen sayımızda yayınlanmıştı. Yazıda, dizginde sonra düzeltme yapılmadığı ve sütunlar arasında yer değişimleri olduğu görülmüştür. Arkadaşımızdan ve okuyucularımızdan özür diler, dikkate alınmasını rica ederiz). T.F.A.

ERHAT, Azra: Türk Halk şiirinde insan ve kişi: Halk şairi her zaman için insan ve toplum bilincindedir, 223/1977, s. 14-16.

ERİTOP, Konur: Atasözleri ve Bilmeceler; 217/1977, s. 13-16 ve 21.

ERTOP, Konur: Destan edebiyatında sağlıklı, doğal, dengeli bir cinsel yaşam göze çarpar, 196/1976, s.18-21.

ERTOP, Konur: Destanlar, 219/1977, s. 26-27.

ERTOP, Konur: Gülmece sanatımızda toplum sorunları (1): Divan Şairinin gülmececi topluluk sorunlarından uzaktır: Kurulu düzen, gülmekten korkunçtur, 231/1977, s. 12-15.

ERTOP, Konur: Gülmece sanatımızda toplum sorunları (2): Halk sanatında gülmece bozuk düzeni eleştirmek, haksızlıklara karşı çıkmak için kullanılmıştı, 232/1977, s. 12-16

ERTOP, Konur: Gülmece sanatımızda toplum sorunları (3): Tanzimattan sonra gülmece, topluma karşı sorumluluğunun bilincinde bir tür olarak gelişti, 233/1977, s. 14-16 ve 32-33.

ERTOP, Konur: Gülmece sanatımızda toplum sorunları (4): II. Meşrutiyetten sonra gülmeceyi, siyasal yaşamdaki çeşitli görüş ve akımlar şekillendirdi, 234/1977, s.14-16 ve 25.

ERTOP, Konur: Gülmece sanatımızda toplum sorunları (5): Cumhuriyetin ilk yıllarında gülmece, rejimin karşıtlarına yönelen gizli bir savunma aracıydı, 235, 1977, s. 14-16 ve 32.

ERTOP, Konur: Gülmece sanatımızda toplum sorunları (6): Markopaşa'dan sonraki gülmece, toplumcu kamuoyu oluşmasına katkılarda bulundu, 236/1977, s. 14-16 ve 32.

ÖZKIRIMLI, Atilla: Köroğlu hem saz şairi, hem de adaleti sağlayan bir efsane kahramanıdır, 136/1975, s. 14-15 ve 33.

ÖZTELLİ, Cahit: Halk Edebiyatı, 79/1974, s. 4-5.

ÖZTELLİ, Cahit: Türkü ve ağıtlar vavaylaşıyor:

ancak türkü - ağıt yakma ve mani söyleme geleneği sona eriyor, 220/1977, s. 14-15 ve 33.

ÖZTELLİ, Cahit: Veysel gerçekten değer taşıyan bir şair değil, şişirilmiş bir balondur, 176/1976, s. 13-14.

(SAV), Ömer Atilla: Koçyiğit Köroğlu, 215/1977, s. 23.

SAYMAN, Aydın: Yunus Emre, 111/1974, s. 23 (Film eleştirisi).

SÜMER, Prof. Dr. Faruk: Belgelerle Köroğlu'nun tarihi kişiliği: Şairin Gerede ilçesine bağlı Sayık Köyü'nden olduğu saptandı, 163/1975, s. 12-13.

SÜREYYA, Cemal: İslam yayılmasının efsanelerini anlatan cenk kitapları hep Hazreti Ali çevresinde döner, 176/1976, s. 8-11.

TARİ, Gültekin: Kalender Piri, Abdallar Serveri Hacı Bektaş Veli, 43/1973, s. 7.

TARKAN, Nilgün: Hacı Bektaş Veli, 146/1975, s. 10-12.

TECER, Ahmet Kutsi: Çağımız âşıklarının eş âşkı Veysel, 26/1973, s. 4.

TİMUÇİN, Afşar - ÇOTUKSÖKEN, Yusuf: Halk şairi divan şiirinden etkilendi ve ustanın yapıtını kendine mal etme geleneğine bağlandı, 292/1978 s. 13-15.

TİMUÇİN, Afşar - ÇOTUKSÖKEN, Yusuf: Konuları sınırlı, gelenekçi ve kuralcı olan halk şiirinde etkilenme ve öykünmeye sık rastlanır, 281/1978, s. 15-16 ve 31.

TİMUÇİN, Afşar - ÇOTUKSÖKEN, Yusuf: Tanzimat, Servet-i Fünun ve Millî Edebiyat yazarlarında divan şiiri - Halk edebiyatı etkileri, 295/1978, s. 15-17.

TOPUZ, Kerem: Âşık Nesimi Fransa'da konser verdi, 221/1977, s. 31.

TOPUZ, Kerem: Nasreddin Hoca, UNESCO'nun dergisinde tanıtıldı, 180/1976, s. 16.

YAVUZ, Hilmi: Âşık Veysel'e saygı, 26/1973, s. 14.

YAVUZ, Hilmi: Behrengi'nin Masalları, 141/1975, s. 28.

YAVUZ, Hilmi: Bektaşî Gülleri, 30/1973, s. 14 (Öztelli'nin eserinin eleştirisi).

YENER, Faruk: Yunus'tan Köroğlu'na, 39/1973, s. 13

İmzasız Haber - Yazılar:

- Âşık, 26/1973, s. 16 (Âşık sözcüğünün anlamı ve ansiklopedik bilgiler).
- Âşık Reyhanî'nin jübilesi yapılıyor, 110/1974, s. 30.
- Âşık Veysel anıldı, 125/1975, s. 16.
- Âşık Veysel Yugoslavya'da anıldı, 75/1974, s. 2.
- Dede Korkut masalları filme alındı, 208/1976, s. 16.
- Efsane derleme yarışması, 111/1974, s. 32.
- Efsane derleme yarışması sonuçlandı, 157/1975, s. 21.
- Hacıbektaş Veli anıldı, 156/1976, s. 13-14.
- Hacıbektaş Veli anıldı, 242/1977, s. 7.
- Hikâyelerin çeşitlenmesi, günümüz âşıklarına etkisi, 176/1976, s. 7.
- İki halk hikayesinin konuları, 176/1976, s. 5 (Şah İsmail ile Gülizar ve Asuman ile Zeycan hikayeleri konu ediliyor)
- İsveç'te ünlü Türk ressamı Alazan, şimdi de Nasreddin Hoca'yı ve Türk folklorunu tanıtıyor, 126/1975, s. 10-11.
- Karacaoğlan, 36/1973, s. 16 (Karacaoğlan'la ilgili ansiklopedik bilgi).
- Karacaoğlan halkın duygusunu en iyi biçimde dile getirdi, 37/1973, s. 5.
- Karacaoğlan şenlikleri bugün başlıyor, 36/1973, s. 2.
- Karacaoğlan şenlikleri sona erdi, 85/1974, s. 24 ve 27.
- Karaman'da Türk Dili Bayramı ve Yunus Emre'yi anma törenleri, 84/1974, s. 17.
- Mizahımızda üç halk tipi: Bekri, Bektaşî, İncili Çavuş, 89/1974, s. 7.
- Moskova'da yeni bir Nasreddin Hoca filmi çevriliyor, 123/1975, s. 16.
- Nasreddin Hoca şenliğinde yeni bir yarışma: Gül-Düşün, 220/1977, s. 16.
- Pir Sultan ölçülü uyaklı halk şiiri yarışması düzenlendi, 227/1977, s. 16.
- Sovyetler Birliği'nde Türk Halk hikayeleri antolojisi yayımlandı, 196/1976, s. 14.
- Türk Dil Bayramı'nda Yunus Emre anılacak, 35/1973, s. 2.
- UNESCO, Eyüboğlu'nun Yunus Emre'sini yayımladı, 108/1974, s. 32.
- Yitirdiğimiz folklor araştırmacısı Demircioğlu'nun bir türküsü, 179/1976, s. 3.

HALK OYUNLARI VE HALK MÜZİĞİ

AND, Metin: 4. Uluslararası İstanbul Festivali'nde önemli bir gösterisi Devlet Halk Oyunları

Topluluğu ve önemli bir adım: Turizm Bakanlığı Halk Oyunları Topluluğu, 191/1976, s. 6-8.

AND, Metin: Liselerarası Halk Oyunları yarışması yapılırken: Bir zamanlar İstanbul'un da halk dansları vardı, 269/1978, s. 21-23.

ATASOY, Okşan: Vikar: Bütün Macar Müzikologları Türk Halk Müziğini derlemek ister, 130/1975, s. 12-13.

ERİÇ, Daniyel: Bir folklor gösterisi, 139/1975, s. 26.

GÜNKUT, Necdet: Gençlerimizin üstün başarısı: Dijon Yarışmasının en büyük ödülü altın kolye ülkemizde, 150/1975, s. 3-7.

HİNÇER, İhsan: Avrupa Türk Halk Oyunlarını yine alkışladı, 10/1972, s. 5-6.

HİNÇER, İhsan: Bu yıl İstanbul Festivali'nde 20 Türk, 5 Yabancı halk dansları topluluğunu izleme olanağımız var, 85/1974, s. 6-8.

HİNÇER, İhsan: Halk Oyunlarımız, şenlikler, yarışmalarla yaşatılmalı, 76/1974, s. 14-16.

ONAT, Beliş: Folklor mu, halk dansları mı? 243/1977, s. 35.

ORAL, Zeynep: 6. İstanbul Festivali'nde tiyatro, halk oyunları ve bale: Gösterilerde çok boyutluluğa yönelmeli, 282/1978, s. 6-8.

ORAL, Zeynep: Festivalde halk dansları: Açık hava ve Yedikule üç yabancı topluluğun gösterilerine sahne oldu, 193/1976, s. 18-20 ve 32.

ORAL, Zeynep: Filipin halk dansları topluluğu Bayanihan İstanbul Festivalinde, 237/1977, s. 18-20.

ORAL, Zeynep: Livaneli: Halk müziğimizin çağdaş şiirden kopukluğu giderilmeli, 275/1978, s. 12-13.

ÖZKIRIMLI, Atilla: Ruhî Su: Her müzik kendi benliğini koruyarak evrenselliğe açılmalıdır, 261/1978, s. 28 ve 33.

SAĞLIK, Uzman: Liselerarası halk oyunları yarışmasında altı ayrı dalda birincilik ödülleri dağıtıldı, 183/1976, s. 18-19.

SAĞLIK, Uzman: Liselerarası halk oyunları yarışmasında bu yıl bilimsel çalışma ve giysi ödülleri de verildi, 276/1978, s. 10-11.

SAĞLIK, Uzman: Türk ekibi 12 dakika süren gösterilerinde 3 oyun sundu ve Dijon'da 3. Kez Altın Kolye'yi kazandı, 244/1977, s. 18-20.

SAYGUN, Adnan: Ünlü Macar Müzikoloğu Bela Bartok ve Türkiye'deki araştırma gezisi, 216/1977, s. 8-10 ve 25.

SAYGUN, Adnan: Ünlü Macar Müzikoloğu Bela Bartok ve Türkiye'deki araştırma gezisi, 216/1977, s. 8-10 ve 25.

TÖR, Vedat Nedim: Halk oyunlarımız ve el sanatlarımız, 221/1977, s. 14-15.

İmzasız Haber - Yazılar:

Balkan Folklor Festivali sona erdi, 89/1974, s. 24.

Bartok'un Türk Halk Müziği incelemesi Amerika'da yayımlandı, 207/1976, s. 29.

I. Türkiye Halk Oyunları Gençlik Festivali, 233/1977, s. 30.

Dijon'da Altın Kolye'yi Türk ekibi kazandı, 149/1975, s. 31.

Halk Oyunları ekibimiz Dijon'da birinci oldu, 243/1977, s. 16.

II. Bölge halk oyunları yarışması yapıldı, 261/1978, s. 30.

İstanbul üniversitesi halk müziği topluluğu kuruldu, 162/1975, s. 31.

Liselerarası müzik ve halk oyunları yarışması, 71/1974, s. 2.

Liseler folklor yarışması sonuçlandı, 122/1975, s. 16.

Liselerarası halk oyunları yarışması sonuçlandı, 125/1975, s. 16.

Liselerarası halk oyunları yarışması, 130/1975, s. 18-20.

Liselerarası halk oyunları yarışmasının I. bölümü finalleri de sonuçlandı, 133/1975, s. 10-11.

Mahalli halk oyunları yarışması, 193/1976, s. 21.

Metin And yeni bir kitap yayımladı, 193/1976, s. 21 (Türk Dansları adlı İngilizce kitaptan söz ediliyor).

Oxford Üniversitesi Türk Müziği ile ilgili bir kitap yayımladı, 163/1975, s. 31.

ODTÜ Halk Oyunları forumu düzenledi, 192/1976, s. 16.

T.T.B. Halk Oyunları topluluğu Sovyetler Birliği'nde, 205/1977, s. 16.

T.T.B. Halk Oyunları topluluğu Fransa, Tunus ve İtalya'ya gidiyor, 239/1977, s. 31.

T.T.B. Halk Oyunları topluluğu Alatri Festivali'nde büyük ödülü kazandı, 242/1977, s. 8.

Türk Folklor Ekibi Ohri'de büyük başarı kazandı, 196/1976, s. 14.

Türk Folklor Ekibi Uluslararası yarışmalarda iki birincilik kazandı, 200/1976, s. 30.

Türkiye, Uluslararası Folklor Festivali'ne katılıyor, 143/1975, s. 31.

SEYİRLİK OYUNLAR VE GÖLGE OYUNLARI

AND, Metin: Budapeşte'nin yazarsız tiyatro topluluğu Thalia İstanbul Festivali'nde Karagöz'ü sahneleyecek, 192/1976, s. 7-9.

AND, Metin: Dünyamızda ve bizde gölge oyunu, 119/1975, s. 10-12
120/1975, s. 9-11.
121/1975, s. 18-20.
122/1975, s. 18-20.

AND, Metin: Güneydoğu Asya'da önemli iki sanat kurumu: THAI Devlet Tiyatrosu ve Thai dramatik sanat okulu, 146/1975, s. 18-20.

AND, Metin: Köylü ve halk tiyatrosu gelenekleri (1), Ortaçağda tiyatronun yeniden-doğuş kaynağı köylü ve halk tiyatrosu gelenekleridir, 242/1977, s. 24-27.

AND, Metin: Köylü ve Halk Tiyatrosu Gelenekleri (2) Orta Asya, İran, Anadolu kuklasından örnekler, 243/1977, s. 22-25.

AND, Metin: Köylü ve Halk tiyatrosu gelenekleri (3), Anadolu köylü tiyatrosu geleneğinin yaygınlığı, canlılığı ve çeşitli komşu kültürlerle etkileri, 244/1977, s. 22-25 ve 34.

AND, Metin: Köylü ve Halk tiyatrosu gelenekleri (4), Tiyatronun yeniden - doğuşu, yine köylü ve halk tiyatrosu gelenekleriyle gerçekleşecektir, 245/1977, s. 21-23.

AND, Metin: 10. Şiraz Festivali, dünya sanatını çeşitli yönleri ve boyutlarıyla tanıtması açısından başarılıydı, 196/1976, s. 9-11 ve 32.

AND, Metin: Yirminci yüzyılda, çizgi filminin ve gölge oyununun ustası Lotte Neinger'den öğreneceğimiz çok şey var, 104/1974, s. 7-8.

AYÇA, Engin: Ulusoy: Brecht, Karagöz'ü bilseydi, ondaki siyasal içerikten etkilenirdi, 103/1974, s. 6-7.

CUMALI, Necati: 11. Şiraz Sanat Festivali notları 243/1977, s. 10-13.

DOĞAN, Mehmet H.: İki kitap üzerine, 254/1977, s. 24 (Prof. Dr. Özdemir Nutku'nun Meddah Hikayeleri adlı eseri eleştiriliyor).

ERTOP, Konur: Karagöz ve ortaoyununda aydın çevre kültürü etkisine girmiş kent halkının beğenisi yansıtılır, 204/1976, s. 18-21 ve 29.

Antalya Yöresi Göçer ve Yörüklerinde :

DEVE DONANIMI VE DEVE İLE İLGİLİ BİLGİLER

— III —

Yazan : Naci EREN

Tülü deve yoz deve ile çiftleştirildiğinde doğan yavru dişi olursa «Nacır» ismini alır. Nacır tam tüylü değildir, tek hörgüçlüdür. Döllüdür, yani kısır değildir. Yavru erkek olursa yine «Tülü» denilir. Bu da döllüdür. Bunlar arasında yüke en iyi gidenler mayalar ve tülü develerdir. Hatta yürükler bu iki deve için «sar sarabildiğin kadar yükü» derler. Tülü deveyi kızgınlığını gidermek ve yüke daha dayanıklı hale getirmek için hadim ederler. Tülü devenin yeni yüke sarılcak erkeğine «Daylak», dişisine «Kayalık» adı verilir.

Yoz develerin koyu renklisine yani esmerine «Arap» denilir ki bu aynı zamanda devenin ismidir. Yürükler umumiyetle hemen her deveye aynı insanlarda olduğu gibi isim verirler ve deve bu ismi gayet iyi bilir.

Bazan (ki çok nadirdir) yeni doğan deve yavrusunun ağız yarım olur. Böyle durumlarda yavruyu yaşatmaz öldürürler. Zira hayvan süt dahi ememez.

Deve otlarken bazan burnuna toz kaçar ve bu toz hayvanın burnunu kaşındırır. Böyle durumlarda deve burnunu bir havaya, bir yere dikerek yani boynunu sallıyarak alabildiğine koşar. Yürükler devenin bu şekilde koşmasına «Darbalamak» derler. Bu durumda devenin önünde durmamak lâzımdır. Zira insana kasıtlı

olarak saldırır ve çiğner. Devenin çiğnemesinden kurtulmak için yüksekçe bir yere çıkmak lâzımdır. Yoksa, deve yalnız çiğnemekle kalmaz, bazan hırsını alamıyarak insanın üstüne çöker ve kalkmaz.

Develer vücutlarının bazı kısımlarını kaşıyamazlar. Yani devenin vücudunda, boynunun erişmediği kısımlar bulunur. Fakat ikisi karşı karşıya geldikleri, zaman, böyle durumlarda kendilerinin kaşıyamayacakları yerlerini karşılıklı kaşırlar.

Deve yüklü iken bilhassa yokuşlarda yükten ötürü zorluk çeker de durursa, bu halde deveyi zorlamamak lâzımdır. Zira yürümesi için ne kadar zorlanırsa zorlansın deve bir adım dahi atmaz. Bu bakımdan ya deveyi dinlendirmek veya hatta kendi haline bırakmak lâzımdır.

Deve beslenme yönünden bakımı oldukça kolay bir hayvandır. Öyleki deve, göç halinde yani yürürken gıdasını temin edebilir. Gür otlaklı bir yerden geçerken dahi, bu otların arasındaki dikenleri seçebilir ve boynunu eğmesiyle büyük bir tutam dikenli ağzına alması bir olur. Deve diken seçiminde zorluk göstermez. Bu bakımdan yürükler «devenin yemediği diken başını ağrıtır» derler.

Deve susuzluğa ve yük taşımağa karşı fevkalâde dayanıklıdır. Ancak en ufak bir yarâ ve hastalığa karşı da dayanıksızdır. Yürük bu bakımdan devenin son derece narin bir hayvan olduğunu belirtir. Hastalık görmeyen bir deve otuz yıl kadar yaşayabilir.

Devenin, dikenin dışında en çok sevdiği gıda «top»dur. Top, un, kepek ve az miktarda tuz karışımının, su ilâvesiyle yuvarlak bir şekil almasıdır. Ağırlığı bir veya iki kgr. kadar olur. Bundan deveye üç öğün birer tane verilir.

Deve su içerken suyuna muhakkak kepek ile az miktarda tuz karıştırmak gereklidir. Aksi takdirde deve ya suyu içmez veya çok az içer.

Devenin bilhassa kış ayları içerisinde, yılda bir ay burçak yemesi şarttır. Zira bu besin, baharda devenin tüyünü değiştirebilmesi için gereklidir.

Bazı develer zayıf kalırlar, et yapmazlar. Böyle durumlarda, karpuzun yuvarlaklığı bozulmadan kabuğu soyularak top şeklinde deveye birkaç gün yedirilir. (SON)

Halk Edebiyatı :

SEFERBERLİK ÜSTÜNE VE BİR SEFERBERLİK AĞITI

Yazan : Efdal SEVİNÇLİ

Türk halkının yaratıcılığının en güzel örneklerini, yaşamının parçası olan olayları, yıllar geçse de unutmuyarak belleğinde canlı tutan halkımızdan derledikçe görürüz.

T.F.A. Dergisi'nin Aralık-1976 tarihli, 329. sayısında yayınlanan Ağıt konulu yazımda, Çukurova derlemelerimden bir parça sunmuştum. Bu yazımda da yine Ceyhan'ın Isalı köyünden derlediğim, yakın tarihimizin acılı olaylarını, halkımızın duygularını yansıtan bir ağıt örneği daha sunuyorum.

1. Dünya Savaşı'na Giriş: Genel Seferberlik Başlıyor...

Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküntü döneminde, başına dolanan en büyük bela; 1. Dünya Savaşı olmuştur. Masa başında düzenlenen; ordusunun, halkının durumunu tanımayan, olanaklarını bilmeyen, yabancı güdümündeki bir kadronun, halkımızı bu savaşa soktuğu bilinen tarihsel gerçektir.

İmparatorluğun hemen bütün sınırlarında, değişik zamanlarda sürüp giden savaşlar, özellikle, ülkemizin o yıllarda içinde bulunduğu politik yapıdan da kaynaklanarak bir çok yerde maceraya dönüşmüş; sonuçtan büyük umutlar bekleyen, düşülkesinde yaşayan komutanlar, bir kaç günlük savaş sonunda, halkımızı yıllarca sürecek acılara bırakmıştırlar.

Onbeşlilerin Acısı: H. 1315 - M. 1899-1900 lülerin çocukluğu...

11 Kasım 1914 yılında, 1. Dünya Savaşı'na giren İmparatorluğun, ordu komutanı Enver Paşa'nın düşülkesinde yaşadığı sözde gerçeklerle, ordumuzun, halkımızın gerçekleri çok çabuk çatışmış ve 9 Aralık 1914 de başlayan Sarıkamış Harekatı, 19 Aralıkta, 90.000 kişilik ordumuzun sert kışa, silahsızlığa, düşmana kırdırılmasıyla 10 günde «hezimetle» sonuçlanmıştır.

Kafkas cephesinde başlayan savaş, 1914 den 1918 sonlarına değin Anadolu topraklarının, kentlerinin alınıp verilmesiyle Doğu Anadolu'nun bütününe yayılırken, çökmekte olan İmparatorluğu parçalamaya çalışan dış güçler, yönetimimizde bulunan Irak, Suriye ve S. Arabistan'

da ordumuzu zayıf yakalamanın hıncıyla saldırıyor, Hicazlarda, Yemenlerde yiğitlerimizin kırılması bitmek bilmiyordu.

Anadolu içlerinden gelen delikanlılar, bilmedikleri, görmedikleri, duymadıkları vatan topraklarında çarpışıyor, geride kalanlar, yavrularından, yavukularından bir haber alabilmek, yaşadıklarına inanmak için, yaşamaya direniyorlardı. Her gidenin kolay kolay dönmediği, karlı, çöllü topraklara ihtiyaç, genç demeden askerler gönderiliyordu.

Artık sıra, savaşın acısıyla yanan Anadolu insanının çocuklarına, 14-15 yaşındaki çocuklarına geliyordu. Başkomutan vekili Enver Paşa'nın ve yönetimine girdiği Alman subaylarının tutkuları son çırpınış içinde, ellerini vatani kurtarmak için 1315 doğumlu çocuklara uzatıyor, onları, vatanlarını savunmaya yolluyordu.

Vatan tutkusunu duyguların en yücesi sayan çocuklarımız, büyük sevinç içinde, sonlarını düşünmeden, inançla, bilmedikleri topraklara, niçin düşman olduklarını bilmedikleri askerlere karşı, savaşmaya gidiyor, köylerinden, kasabalarından törenlerle uğurlanıyordu.. Bu yüzyılların imparatorluğunda hemen ilk kez yaşanan bir dramdı: 1315 liler de askerde artık...

Gidenler sel gibi gidiyor, işe yaramaz olanlar, gelebilirlerse vatana gazi olarak dönüyor, gelemeyenlerin ölüm haberleri ya alınıyor ya da alınamıyor, kayıp sayılıyordu.. Ancak anahtar, bacılar, eşler, acılarını bağırklarına taş yapıp saklıyorlar, artık oğullarını, ağalarını, sevgilerini, yavrularını, ağıtlarda, türkülerde yaşatmaya çalışıyorlardı.

Bugün çoğumuzun ne anlattığını bilmeden radyodan, TVden dinlediği bir Tokat türküsünü unutmak kolay mı?

«Hey onbeşli onbeşli
Tokat yolları taşılı
Onbeşliler geliyor/gidiyor
Kızların gözü yaşlı...»

Aşağıda okuyacağınız Seferberlik Ağıtı da Tokat türküsünün anlatmaya çalıştığı 1315 H - 1899 - 1900 M. doğumlu çocukların askere alı-

MİLLİ FOLKLOR ARAŞTIRMA DAİRESİ YENİ BİR BİNAYA TAŞINDI

Kültür Bakanlığı Millî Folklor Araştırma Dairesi, Ankara'da, Mithatpaşa Caddesi'nde yeni bir binaya taşınmıştır. Kuruluşun yeni adresi aşağıdadır :

KÜLTÜR BAKANLIĞI

MİLLİ FOLKLOR ARAŞTIRMA
DAİRESİ BAŞKANLIĞI

MİTHATPAŞA CAD. AK HAN,
NO: 33, KAT: 6-7-8

Yenişehir/ANKARA

nişini, çektikleri sıkıntıları, geride kalan analarının duygularını, acılarını yansıtıyor.

Seferberlik Ağıtı'nın Yapısı Üstüne...

Derlemelerde, çoğunlukla ağıtları halk şiirimizin geleneksel kuralları içinde, özellikle dörtlükler arasında uyak düzeni gösterme yönünden eksik buluruz. Hele kulaktan kulağa geçen, kimi dörtlükleri unutilan, dizeleri değiştiren ağıtların ilk yakılışa uyan dörtlük sırasını konu yönünden bulmak çok zordur.

Derlemesini yaptığım ağıtta da bu zorluğu çektim. Yakılışının üstünden geçen uzun süre, değişikliğe uğramalar, bellekteki zayıflama, ağıta karışıklıkları artırıyor. Derlenen, 17 dörtlükten oluşan ağıtın dörtlüklerini, konu yönünden birbirine yaklaştırmaya çalıştım.

Ceyhan'ın İsalı köyünden Fatma Şık'ın (75 yaşında-okuma ve yazması yok) Seferberlik Ağıtı başlığıyla söylediği şiirde, olaylar Sarıkamış'ta Yemen'de yoğunlaşıyor. Ancak aralardaki dörtlüklerden de anlaşılacağı gibi geride kalanlar da savaş içindedir. Değişik düşman güçleri Fransızlar, Araplar, Ermeniler) saldırılarını güçlülere yöneltmiş, onları yoketme çabasındadır. Geride kalanların acıları da Seferberlik acılarının ayrılmaz parçalarıdır.

Seferberlik Ağıtı

- 1 — Davul zurna çalınıyor, Ooy! oooy!
Onbeşliler gelsin diye, Ooy! oooy! oooy!
Onbeşliden asker molur, Ooy! oooy!
Toplıyorlar ölsün diye, Ooy! oooy! oooy!
- 2 — Kefiyenin hozaları
Yandı avşar gazeleri
Sarıkamış harp ediyor
Gonca gülün tazeleri
- 3 — Sarıkamış altun kulak
Duvanlı'yı biz ne bilek
Bizim uşak böyle gezer
Ağlı zıbin kara yelek
- 4 — Kadanı alayım çavuş
Nerede yaptınız dövüş
Taşına kurban olduğum
Kardeşin yattığı koğuş
- 5 — Şuvara oldum şuvara
İçmezdim içtim cuvara
Ayakların bükememiş
Guluncun vermiş duvara

6 — Sabahleyin bir yel esti
Esti de bağırimi kesti
Top atılmış duymamışım
Kafilliyen arap bastı

7 — Kanlı bıçak getirdiler
Kalan bizi kesecekler
Ayan olsun Tufan Bey'e
Urumlu'yu basacaklar

8 — Çuha şalvar çuha yelek
Bize bunu yu diyorlar
Ocak başlarından yırak
Bebek pişti ye diyorlar

9 — Çıkmış kütüğün başına
Seyir etmişler kaşına
Öksüzleri emanet etmiş
Hacı Mehmet kardaşına

10 — Yüksek hükümet sarayı
Var mı bu işin kolayı
Kardaşın asker etmişler
Nerde taburun alayı

11 — Kundura giyer ayağa
Çadır tutturur goyağa
Yüzbaşılar şöyle dursun
Binbaşı kalkar ayağa

12 — Biçimi zabıt biçimi
Kundura sıkılmış kışını
Bu dünya yalancı dünya
Ahrete çekmiş göçünü

13 — Kundura giyer kışına
Sürerler arap içine
Böyle yiğit milla Osman'ım
Gülyığı döker saçına

14 — Gitme Yemen'e Yemen'e
Karışın toza dumana
Bir mektupcuk sal kardaşım
Kalbimi verme gümene

15 — Dört oğlum var dört taburda
Silahı dolu goburda
Kaygı çekme oğlancığım
Çok keramet var sabırda

16 — Gitme Yemen'e Yemen'e
Çiğ yumurta pişer derler
Babam oğlu Mehmedali
Garip olan şaşar derler

Atatürk Döneminde :

HALKEVLERİNDE FOLKLOR ÇALIŞMALARI

Yazan : Osman ATTILÂ

Kesinlikle söyleyebiliriz, ki Türk folklor çalışmalarını, İstanbul Konservatuvarının faydalı ve verimli çalışmaları dışında, yoğun çalışma devrini Halkevlerinde yaşamıştır. Memleket çapında geniş faaliyet, doğrusunu ifade gerekirse hiçbir menfaat gözetmeksizin (bir kuruluş telif ücreti almadan) Halkevlerinde görülmüştür, diyebiliriz. Ulusal Kültür Şuurunun alev alev bütün yurdu sardığı kutlu çağ, Halkevleri çağıdır.

Atatürk'ü, O'nun dâvalarına, inkilâplarına, Cumhuriyet ilkelerine sınımsız ve canü gönülden bağlanmış; inanan aydınlar, özellikle öğretmenler ordusu, gece dememiş, gündüz dememiş, kış dememiş, yaz dememiş... Halkevi bayrağını kasabalardan köylere fenagatle taşımıştır. Müzikle, tiyatro, spor ve edebiyatın her dalı ile ilgili aydınlar ve öğretmenler (o günkü deyimleriyle münevverler, hoca hanımlar ve muallimler) çeşitli çalışmalarına, özellikle folklor çalışmalarına

17 — Gitme Yemen'e Yemen'e
Yemen sıcak dayanaman
Dan borusu er vururlar
Sen çocuksun uyanaman

Sözlük :

2 — Kefiye : Başa bağlanan yağlık, sarık. Hoza: Püskül (Hoza-Koza?). Gaze: Kaza. 3 — Altun kulak?: Duvanlı: Yer adı. Sarıkamış savaşlarının yapıldığı Soğanlı dağının adı olabilir. Uşak: Erkek. 4 — Kada: Bela. 5 — Şuvara: Deli, çılgın. Gulunç: Sırt, bel, kulunç. 6 — Kafilliyen: Ansızın, haber etmeden, gafilce. 7 — Ayan: Belli, açık. Tufan Bey: Adana ve yöresinin milis kuvvetleri, komutanı, yüzbaşı Osman Tufan Bey. Urumlu: Yer adı. Köy. 8 — Çuha: Düz dokunmuş yün kumaş. Yu: Yumak, yıkamak-Yuğmak. Yırak: Irak, uzak. 9 — Kaş: Karşı. 11 — Goyak: Çukur, çukurluk yer, koyak. 12 — Kış: Ayağın arkası, topuk. 13 — Milla: Molla. 14 — Gümen: Vesvese, kuruntu, kötüyü düşünme, güman. 15 — Gobur: Tabanca kılıfı, fişeklik, kubur. 17 — Dan borusu: Askerlikte sabah çalınan kalk borusu.

Not: T.F.A. Dergisi'nin Eylül-1977 ayında 338. sayısında yayınlanan Ağıt Geleneği - ÖlÜ Deşetleri adlı yazımıza, 340. sayıda yaptığı uyarı ve açıklama için sayın M. Tuğrul'a içten teşekkürlerimi sunarım.

«şekil» vermeye çalışmışlardır.

Aslında folklor seferberliği başlamış oldu. Halkodaları çalışmalarını ayrı bir değerlendirme konusudur.

**

Bugün gazete ve dergilerde, sahnelerde, radyolarda, çeşitli spor dallarında isim yapmış, üne kavuşmuş, otorite olmuş değerlerin pek çoğu; işte o günkü Halkevlerinin sıcak ve gerçekten samimi havası içinde gelişme fırsatı bulmuş, adı anılır, hatırı sayılır birer varlık, birer «değer» olmuşlardır. Ünlü şairler, romancı ve hikâyeciler ilk yazılarını, araştırmalarını Halkevi dergilerinde (hem de ücretsiz) yayınlamışlardır. Tanınmış folklor ustaları en verimli çalışmalarını ayrıksız olduğumuz o mutlu devirde yapmışlar, «Eser» meydana getirmişlerdir. Yazdıkları, toplayıp yayınladıkları, sonradan «Kitap haline gelen derlemeleri birer kaynak olarak elimizde-dir. Tiyatro sanatçıları, spor otoritelerini ve dünyaca meşhur bestecileri burada işaretle yetiniyoruz. Bizim burada ele alacağımız konu «folklor çalışmaları» olduğu için kısaca değinmekle yetiniyoruz. İlle folklor!...

Halkevlerinin kültür bayrağı, kabarık sayıda çıkan ve bugün çok aranan özlü, güzel, pırıl pırıl halkevi dergileridir. O dergiler ki araştırmaların, incelemelerin ve titiz derlemelerin yayınladığı kıymetli organlardır. Hepsisi de kaynak niteliği taşıyan Halkevi dergilerinin yeri doldurulamamıştır, dersek mübalâğa etmemiş oluruz. Gerçekten aranan varlıklardır; ana ve saf kaynaklardır. Yurdun dört bucağından derlenmiş sayısız değerli bu malzemeler en kıymetli milli hazinelerdir; paha biçilmez, katkısız «belge» niteliğindedir.

Afyon'un (Taşpınar), Adana'nın (Görüşler), Konya'nın (Konya), Bursa'nın (Türkün), İstanbul - Eminönü'nün (Yeni Türk) ve HALK BİLGİSİ HABERLERİ), Merzifon'un (Taşan), Antalya'nın (Çağlayan), Giresun'un (Aksu), Samsun'un (19 Mayıs), İzmir'in (Fikirler) dergilerini hasretle arıyoruz. Üstelik bu idealist dergiler Anadolu'da basılıyordu!

Burada bir başka gerçeği kaydetmek gerekir: Halkevi dergileri; Anadolu'da bir yazarlar ordusu'nun boy vermesine hizmet etmiş, mektep vazifesi görmüş, folklor araştırmacılarına sevk, inan ve heyecan kazandırmıştır. Bu şevklemdir ki

ölümsüz eserler ortaya çıkmıştır.

Folklorcular, ellerinde sadece kalem ve kâğıt olduğu halde köylere koşmuşlar, kasabalar-daki eski saz ve söz ustalarını bulmuşlar; ninelere, dedelerden derlemeler yapmışlardır. Ne buldularsa onu kaydetmişlerdir: Masal, türkü, ağıt, mani, tekerleme, deyiş, saz şairleri, saz sanatçıları... gelenek ve görenek olarak milli hazineleri olduğu gibi kaydetmişlerdir. İşte bu zengin malzeme, o gün çıkan dergiler sayesinde bize intikal etmiş oluyor.

Halkevlerince yayımlanan dergilerle kitaplar üzerinde nekadar durulsa yeridir. Halkevlerinde toplanmış folklorcuların, kendilerini verecek, araştırıp derledikleri malzemeler; parça parça, bir kısmı adını andığım dergilerde yayınlanmıştır. Bu dergiler üzerinde de ayrıca ve önemle durmak gerekir.

Bütün yurttaki Halkevleri, müstakil birer dergi çıkarmayı amaç edinmişlerdir. Dergi bir kuruluşun kültür bayrağıdır. Bunlar sayesinde pek çok yazar yetişmiş ve imkâna kavuşmuştur... Bilindiği gibi, o zamanlar vilâyet merkezlerinde yalnız «vilâyet» gazeteleri (onlar da vilâyetin resmî ilânları için) çıkarılırdı... Dergi çıkarmak başlı başına bir mesele idi. Araştırmacıların topladıklarını yayınlıyacak Dergi ihtiyacını Halkevleri sağlamıştır. Anadolu'daki bir yazarın yazısını (üstelik değeri henüz anlaşılmamış folklorik yazısını) İstanbul'da hangi dergi yayınlardı?... Gerçek bu idi. Gençler bunu hatırlamazlar. Devir çok değişti de.

DERLEYİCİLERİN ÇALIŞMALARI İKİ DEFA DEĞERLENDİRİLDİ:

Değdiğimiz gibi, Halkevine sığınan folklor derleyicisi, halkevi dergisinde bol bol ve rahatlıkla yayınlatabildiği bu çalışmalarını kitap halinde, yine Halkevi kanalı ile çıkarabilmiş ve kütüphanelerimize kazandırmış olular.

Ahmet Adnan Saygun'un, Mahmut Ragıp Gazimihal'in, Halil Bedi Yönetken'in, Eflâton Cem Güney'in, Ali Rıza Yalman'ın (Yalın'ın), M. Halit Bayrı'nın, Naki Tezel'in, Ferruh Arsunar'ın, Ahmet Esen'in, M. Şakir Ülkütaş'ın, Vehbi Cem Aşkun'un, Ahmet Kutsi Tecer'in, Sadi Yaver Ataman'ın, Ziyaettin Fahri Fındıkoğlu'nun, Pertev N. Boratav'ın, Behçet Kemal Çağlar'ın, Sait Uğur'un, Muhlis Koner'in, Kâzım Yedekçi-oğlu'nun, Hikmet Dizdaroğlu'nun, İhsan Hınçer'in, Kenan Özbel'in, Fazıl Yenisey'in benim ve daha başkalarının ferdî çalışmaları dergilere sığmamış, ayrıca KİTAP hüviyetini kazanmıştır.

1940'larda büyük folklorcu, ustave ince

şair AHMET KUTSİ TECER'in, Türkiye'nin en büyük dergisi (Halkevleri merkez dergisi) ÜLKÜ'nün başına geçmesi; ayrıca Halkevleri Genel Merkezi Başkanı olması; Türk folklor davasının en büyük hızı kazandığı devir olarak folklor ve milli kültür tarihine altın harflerle kaydedilecektir. Folklor çalışmalarımızın istikamet kazandığı bu devri şükranla hatırlıyoruz. Kenan Özbel'in 12 kitaplık «El Sanatları» dev eseri, rahmetli Ferruh Arsunar'ın notalı TÜRKÜLER'i, Ahmet Esen'in MUKAYESELİ MANİLER adlı büyük eseri gibi ölümsüz kitaplar onun zamanında hazırlanmıştır.

Heyecan şalesi Behçet Kemal Çağlar'ın folklor mahsullerini sevdirmede ve tanıtmadaki unutulmaz hizmetlerini ayrıca kaydetmek vicdan borcudur.

Folklor mahsullerinin bazı yerlerde ve bazı kişilerce küçümsendiğini, üstün değerlerinin hor görüldüğünü ve bir türlü anlaşılacak istenmediğini anlatan tipik bir örnek vereyim. Başından geçen olaylardan biridir.

Bir türkünün başına gelen olay:

Afyon Halkevince yayımlanan aylık TAŞPINAR'da, Eskişehir'deki Türke Doğru, Ankara'daki Özleyiş, Çığır, Gurbet, ÜLKÜ... dergilerinde tek tek yayınladığım (otuzbeş yıl önce derlenmiş) AFYON KARAHİSAR TÜRKÜLERİ'ni kitap halinde bastırılmıştım. Bu birinci baskıda, türkülerin hikâyelerini, bazılarının notalarını türküyazdığım kişilerin biyografilerini, açıklamalı olarak vermeğe çalışmıştım. Kitabın baskısı bitince İstanbul'a götürdüm. Heyecanlı idim. Malının sergilenmesini kim istemez, değil mi? Bu, her yazarın tabii hakkıdır. İlk folklor kitabımı (1957) çantalara doldurarak Babıâli (Ankara yolu) kitapçılarına beşer - onar elimle bırakmak zevkinden kendimi kurtaramadım. Yokuşta, sağ taraftaki kitapçılarından - ismini anımsayacağım birine girdim. «Türküleri kim okur» diye almak istemedi. Ciddî bulmuyordu kendince ısrar ettim, dil döktüm. (Türk Dili) dergisi sekreteri olduğumu, dergiyi ve Kurum'un - revaçta olan - Türkçe Sözlüğünü sattıklarını filân söyleyerek kitabı zorla bırakabildim. Davranışının menfi olduğu belli idi... Öbür kitapçılara geçtim ve koltuğumdakileri dağıttım. Sonra aynı yokuştan aşağıya inmeğe başladım. Yorgun ve ter içinde idim. Birazcık rahatlamıştım. Çok seviniyordum, elceğizimle birer birer cemekeşanlara koyduğum için! Sevinç içinde, kıvançla otele dönüyordum. Eirden, arkamdan o inatçı tezgâhtar yetişti ve omuzuma dokundu. Hayretle geri döndüm. Elin-

AFAŞTIRMALARI

de kitap vardı. Kesilmemiş formalardan birine raslayan bir türkünün şu dörtlüğünü göstererek:

«Bahçelerde bal kabak

Açılır tabak tabak

Ak göbeğin altında

Gün görmedik mala bak.

«Bu hiç yazılır mı?... Ayıp ayıp!..» sözleri ile beni kınıyor, adetâ ayıplıyordu. Dondum kaldım! Bir ân şaşladım... «Amca, dedim, halk bunu söylemiş, ben de olduğu gibi yazdım. Mal onun, nasıl değiştirim? Benim uyduramam değil.» diyebildim.. Ricalarımla, şimdi çok acele bir yere yetişeceğimi, geri götüremeyeceğimi, diller dökerek, terliyerek, bir iki gün orda kalmasını diledim. Zor belâ, başını sallıyarak dükkâna döndü. Tam beş gün oradan gündüzleri geçemedim.

Ankara'ya döneceğim gün, «Ne olursa olsun, hayır yok zaten, geri alıp gideyim» düşüncesi ile oradan geçtim. Yine de korka korka, azarlanacağı, diye! Bu defa kapıda rasladım. «Bey, bey! diye çağırdı ve on tane daha getir.» dedi.

Bu olayı anlatmamın sebebi: Bir anlayışı belirtmek, canım folklor mahsullerinin hor görüldüğü günleri de yaşamış olduğumuza bir örnek vermek içindir.

Halkevlerinin yüce amacını folklorlardan ayırmak mümkün değildir. Atatürk, Batılı ve modern yaşayışı öngörüliyordu... Onun devrinde yaşamış, Onu yakından görmüş olanlar, direktif ve düşüncelerini işitmiş bahtiyarlar pek iyi hatırlıyacaklardır.

Atatürk; milli değerlerin yüze çıkmasını, millî kaynakların kurumadan tesbitini ve yaşatılmasını, özün yitirilmesini candan arzulu-yordu.

Afyon ve Ankara Halkevlerinde ömrümüzün önemli bir kısmını yaşadık. Orada yoğrulduk. Kendimizi davaya orada adadık. Yaşadıklarımız vardır.

Atatürk'ün düşüncelerini hemen benimseyerek öz musikinin kaynağına eğilmek fırsatını kaçırmadık. Şu acı geçmişi unutmayalım:

Biz, Halkevlerinde türküyazdırıp türküyazdıran ve saz çalanları (cura, saz, meydan sazı, Karadeniz kemençesi, çoğür, divan sazı, kaval, darbuka, tef, davul - zurna) hor görenleri çok görmüştüzdür.

— «Canım, dağdaki cahil çobanın çaldığı ip-tidai çalgıdır. Doğru dürüst «ince saz»a itibar edin. Kulak zevkimizi tatmin edin.» diye azarlanırlardı. Çalgılarla çok mücadele ettik. İnce saz-

na, iyi, usta saz çalanları, halk musikisi erbabını halkevine topladık. Türküyazdırıp söyleyenleri arayıp getirdik. Çaldırarak, çığırtdırarak ve dinlettik! Davamızı yürütmeğe gayret ettik. Çıkar yol bu idi. Kendi malımızdı. Kendimize dönüş bu idi. Atatürk'ün emrini yerine getiriyorduk.

Değerleri sahneye çıkarmıştık. Aynı zamanda gençler için «saz kursları» açtık. Kurslar çok rağbet gördü. Her halkevi buna önem verdi. Bugün düzenli Türkü Konserleri o günlerin neticesidir.

Halkevlerinde başlayan rağbet bizi çok kuvvetlendirdi. Kendi malımız olan SAZ'ı ilkin Halkevi sahnelerinde çıkarmağa muvaffak olduk. Sonraları kimseler ağzını açamaz oldu. Türküler arkasından oyunlar «millî hüviyet»i yeniden kazandı, gün ışığına çıktı. Millet'in öz malı itibarını yeniden kazandı. Her yerde aranır oldu. Bugün ulaştığımız neticeye gelinceye kadar çok mücadele verdiğimizizi tekrar ifade etmek isterim.

Otuzbeş yıl önce, Ankara Radyosunda rahmetli Muzaffer Sarısözen'in korka korka başlattığı «Yurttan Sesler» ekibinin tutunması da ayrı bir konudur. Sayın Vedat Nedim Tör yaşayan tanıktır.

«Çoban sazının bizim olduğunu teslim ve kabul ettiren Halkevlerindeki çalışmalarımızdır.

Her türlü folklor çalışmalarımızın hızlanması, kendiliğinden teşkilatlanması, şuur ve metod kazanması o günlerden başlıyor. Gerçekleri ve tarihi unutmayalım.

Halkevleri çalışma programında oyunlarımız da ayrı bir meşguliyet konusudur. Canım halk oyunlarının yitirilmeden köy odasından, harman yerinden sahnelere çıkarılması o kutlu günlerin eseridir. Birçok vilâyetlerde ve kazalarda kurulan ekipler dış ülkelerde derece almaktadır. Bunların yozlaştırılmaması için çok titiz davranmalıyız. (Müze) kolları sayesinde de yeraltı ve yerüstü değerlerimizin toplanması da o günlerde hızlandı. Ninelerimizin göz nuru dökerek meydana getirdiği eşleşmeleri, bugün Kız Enstitülerine travay olarak aktarılmaktadır.

Giyim kuşamımızı, ince ve sanatlı el işlerimizi Halkevlerinde tanıttık. Bunu da ayrı bir konu olarak ele almalı, öbür folklor mahsulleri gibi, kitaplar dolusu olarak.

Millî spor (güreş, cirit, okçuluk...) Halkevlerinde parıldadı, teşkilâtlandı o zaman.

Türkü, mani destan, ağıt, masal, ninni, türlü el sanatları, folklor adına neyimiz varsa Halk-

TÜRK HALK EZGİLERİNİ NOTAYA ALMA SEMİNERİ

Derleyen : Bora HİNÇER

Kültür Bakanlığı Millî Folklor Araştırma Dairesi Başkanlığınca 28 nisan - 1 Mayıs 1979 tarihleri arasında Ankara'da Türk Tarih Kurumu salonunda Türk halk ezgilerinin notaya alınmasına ilişkin sorunların tartışılması amacı ile ulusal düzeyde bir seminer düzenlenmiştir. Semine üniversite, kamu ve gönüllü kuruluşlarda görevli konu ile ilgili elliye aşkın bilim adamı ve uzman katılmıştır. Ayrıca Türk Halk Müziği alanında yaptığı çalışmalarla tanınan Alman Müzikolog Prof. Dr. Kurt Reinhard da seminerde bir bildiri sunmuştur.

Seminerde halk ezgilerinde kaynak arama ve ezgi seçimiyle ilgili sorunlar yanısıra halk ezgilerinde yöresel tavırlara göre tartım öğelerinin, ritm kalıplarının notaya alınması, ezginin, ezgi çatısının, ezgi gidişinin, ezgi ayağının ve ölçüsünün saptanması, halk türkülerinde söz ve çalgı ezgilerinin ayrı notalanması sorunları, yeni elektronik aygıtların konuya getirdiği boyutlar gibi sorunlar ele alınmıştır.

Seminerin açılış konuşmasını Kültür Bakanlığı Müsteşarı Prof. Dr. Şerafettin Turan, sunuşunu da Millî Folklor Araştırma Dairesi Başkanı Nejat Birdoğan, ilk konuşmayı ise Prof. Dr. Gültekin Oransay «Türk Halk Ezgilerinin notaya alınmasında ölçünün saptanması» konusunda yapmıştır. Oturum başkanlıklarını Prof. Oransay, Erdoğan Okyay, Nida Tüfekçi, Dr. Edip Günay, Mustafa Hoşsu ve Ahmet Borcaklı üstlenmişlerdir.

Seminer'de, Cenân Akın (Bir Türkünün Varyantlarında Saz Yapımcısının Neden Olabileceği Etkiler), Sadi Yaver Ataman (Türk Halk Müziğinde Araştırma Derleme Disiplini ve Sistemler), Ahmet Borcaklı (Türk Halk Ezgilerinin Notaya Almadaki Ölçülerin Birimi), Kumru Çanku (Türk Halk Ezgilerinin Yalınlaştırılması ve URLNİE KURAMI), Betül Çağlar (Taşıl Bezeklerin Kullanılma Sıklığı), Tümer Çepni (Halk Ezgilerinin Çatısı, Gidişi, ayağı ve Dizilerinin Saptanması Hakkında Düşünceler), Hamit Çine (Türk Halk Ezgilerinin Notaya Alınması), Cemil Demirsipahi (Belgeleme ve Ses Yazısında Ön Sorunlar ve Öneriler), Yaşar Doruk (Türk Halk Ezgilerinin Değerlendirilmesinde İzlenecek Yol ve Yöntemler), Necati Gedikli (Uzun Havalarda, Notaya Alınmasında Grafik Notasyondan'da Yararlanılmaz mı?), Dr. Edip Günay (Halk Ezgilerinin No-

taya Alınmaları ile İlgili Olarak Hata Kaynaklarının Araştırılması), Ahmet Günday (Halk Ezgilerinin Derlenme ve Değerlendirilme Sorunları), Mustafa Hoşsu (Türk Halk Ezgilerini Notaya Alma ile İlgili Öneriler), Kemal İlerici (Türk Ezgilerini Yazmak), Dr. Şenel Önal (Ezgilerin Yöresel Tavırlarına Özen Göstererek Notaya Alma, Deşifre, Dikte ve Estetik Noksanlıkları), Mehmet Özbek (Türk Halk Ezgilerinin Notaya Alınması Üzerine), Prof. Dr. Kurt Reinhard (Über einige wichtige Gesichtspunkte bei der wissenschaftlichen Erforschung der Türkischen Volksmusik - Türk Halk Müzikisinin Bilimsel Araştırmaları Üzerine Bazı Önemli Noktalar), Güray Taptık (Türk Halk Ezgilerinde Kaynak Arama, Ezgi Seçimi, Ezgilerin Korunması ve Değerlendirilmesi), Yavuz Top (Bir Halk Ezgisini, İki Ayrı Yaşta, İki Kişiden, İki Ayrı Zamanda Derlediğimizde Ortaya Çıkan Sorunlar), Hasan Toraganlı (Halk Müziğinin Okul ve Okul Dışı Uygulamalarındaki Ayrılığın Giderilmesi), Yalçın Tura, Nida Tüfekçi, Salih Urhan (Türk Halk Ezgilerinin Notaya Alınması Hakkında), Refik Ünal (Türk Halk Müzikisinin Ezgisel Yönden Notaya Alınmasında Bazı İlkeler), Etem Ruhi Ungör (Halk Müzikisinin Makamla İlgili Sorunları), Durmuş Yazıcıoğlu (Türk Halk Müziği Çeviri yazımı Üzerine) konulu bildirimleri yer almıştır.

Seminer 4 gün sürmüş, her oturum sonunda okunan bildirimler üzerine tartışma açılmıştır.

Seminer başarılı olarak sonuçlanmıştır. Millî Folklor Araştırma Dairesi ilgililerini, bu hizmetlerinden dolayı kutlarız.

TÜRKİYE'DE MÜZİĞİN SORUNLARI SEMPOZYUMU

Müzikle ilgili düzenlenen ve müziğimizin değişik dallarından, beste, icra ve kuramcılarının katıldığı dördüncü toplantı Nisan ayı içinde Boğaziçi Üniversite salonunda gerçekleştirilmiştir.

Folklor, Müzik ve Türk Müziği kulüplerinin ortak duyurularıyla açılan toplantıya konuşmacılar birer bildiri sunmuşlardır. Genel hatlarıyla Türkiye'de müziğin sorunları başlığı altında toplanan sempozyumda müziğin dün ve bugünü irdelenmiştir. Son elli yıldır ısrarla uygulanmak istenen yanlış kültür politikalar, egemen kılınmak istenen Batı Müziği eğitimi üzerinde duran

DERS VEREN TÜRK MASALLARI «FABL'LAR»

— 4 —

Derleyen : Hasan Lâtif SARIYÜCE

Halk genellikle ince eleyip sık dokumaz. Ortalağa yayılmış sözlere bire beş, bire on, hatta bire yüz katılarak abartıldığı olur. Birçok safdiller de bunlara inanırlar.

26

SIR SAKLANMAZ

Bir padişahın başında boynuzlar çıkmış. Fakat kavukla örttüğü için bu sırrı kimse bilmezmiş. Bir gün kavuğunu çıkarttığı sırada üzerine vezirlerinden birisi gelmiş. Elinde olmadan:

— A, padişahımın boynuzları var, demiş. Padişah, vezirine ciddi ve sert bir anlatımla:

— Bu sır bir daha ağzından çıkmayacak, anlaşıldı mı? demiş.

Vezir öğrendiği sırrın ne denli tehlikeli olduğunu kavradığından sırlarca kendisini tutmuş, kendi kendisine bile söylememiş. Ama öyle hale gelmiş ki söylemese çat deyip çatlayacak. Tutmuş bir çukur kazmış, çukurun içine eğilerek:

— Padişahın boynuzları var! Padişahın boynuzları var! diye ünlemiş. Böylece rahatlamış. Ama günler geçince çukur kazılan yerde kamışlar bitmiş. Bu kamışlar yel estikçe sallanarak:

— Padişahın boynuzları var! Padişahın boynuzları var! demeğe başlamışlar.

Padişahın sırrı kısa zamanda bütün ülkeye yayılmış.

Bu masal iki şey öğretiyor: 1. İnsanoğlu sır saklayamaz. 2. Sırrını kimseye açma, sonra yayılmasını önleyemezsin.

27

DEVE BİR AKÇEYE, DEVE BİN AKÇEYE

Bir baba ile oğul varmış. Oğul babasına: — Baba, demiş, bu hafta pazarda deve bir akçeye düşmüş. Bir deve alalım mı?

Babası: — Alamayız oğlum, demiş, çok pahalı. Aradan yıllar geçmiş. Gene oğul babasına: — Baba, demiş, bu hafta deve pazarda bin akçeye yükselmiş. Babası hemen:

— Çok ucuzlamış, hemen bir tane alalım oğlum, demiş.

Her şey sırasına, yerine, zamanına göre ucuz ya da pahalıdır. Bu masal onu gösteriyor.

25

YUMURLAYAN ADAM

Adamın biri hamama gitmiş, dönerken bakıldan beş tane yumurta satın almış. Karısına şaka yapmak istemiş:

— Haşım, demiş, bugün hamamda beş tane yumurta yumurtladım. İnanmazsan işte al bak!

Kadın biraz safmış, hemen inanmış. Haberi komşularına yetiştirmiş. Komşuları da kendi komşularına. Derken haber kente yayılmış. Beş yumurta on olmuş, yirmi olmuş, elli olmuş, doksan dokuza kadar çıkmış. Bir gün yolda bir dostu ile karşılaşmış:

— Yahu, demiş, geçenlerde hamamda yüz yumurta yumurtlamışsın, doğru mu?

— Yüz mü, ben doksan dokuz olarak işiti miştim, sen de yüze çıkarttın.

konuşmacılar, artık ön yargılar ve şartlanmalardan uzak müzik sorunlarına bilimsel bir yaklaşımın egemen kılınması yolundaki istemleri yinelenmişlerdir.

Toplantıyı Ferruh Gençer açmıştır.

Açıkoturumda Sadi Yaver Ataman'ın «Türk Halk Müziği ve Çokseslilik Meselesi», Yavuz Top'un «Genel Olarak Türkiye'de Müzik Türlerinin Doğuşu, Gelişimi ve Bugünkü Durumu», Sarp Özsan'ın «Müziğimiz ve Çokseslilik», Çınuç Tanrıkorur'un «Türkiye'de Müzik, Çokseslilik ve Batılılaşma», Ruhi Ayangil'in Türkiye'de Müzik Eğitiminin Gelişim Süreci ve Bugünkü Görünümü», Cenân Akın'ın «Türkiye'de Müziğin Bugünkü Durumu ve Gelişimi» adlı bildirimleri okunmuştur.

**

VAN HALK BİLİM ARAŞTIRMASI SERGİSİ

Ankara'da 28 nisan - 6 Mayıs tarihleri arasında da Türk Tarih Kurumu salonunda «Van Halk Bilim Araştırması» konulu bir de sergi düzenlenmiştir.

Sergide, Kültür Bakanlığı Millî Folklor Araştırma Dairesi'nin ekim 1978'de Van'da gerçekleştirilen Halk Bilim alanı araştırmasından elde edilen fotoğraflarla, yöresel el sanatları ürünleri sergilenmiş, slayt ve belgesel film gösterileri yapılmıştır.

28

BİR FAKİR İLE İKİ ZENGİN

Bir zengin bir fakire bir çift ayakkabı satın almış. Nerede görse onu öğütler verirmiş:

— Çamura basma, taşa basma, yoksa ayakkabını çabuk eskitirsin.

Bu sözleri o kadar çok söylemiş ki fakirin canına tak demiş. Ayakkabıları çıkarıp önüne koyarak:

— Al şunları, demiş, ben çıplak ayaklarım-la çamura da basarım, taşa da!

Olup bitenleri bilen bir başka zengin tutmuş fakire bir çift ayakkabı almış. Ama o da adamcağızı her gördüğü yerde çevirip:

— Hiç çekinme, çamura da bas, taşa da bas! demeğe başlamış. Adamcağız bu sözlerden de sıkılmış. Onun aldığı ayakkabıları da götürüp geri vermiş.

Yapılan bir iyilik sık sık hatırlatılmaz, hatırlamak şöyle dursun sezdirilmesi bile uygun düşmez. Bu masal görgüsü kit kimseler için söylenmiş.

29

KAZ GİBİ...

Vaktiyle bir padişah, padişahın da bir veziri varmış. Vezir oldukça alıkmış. Kavrayışı kıtmış. Padişah ona iyi bir ders vermek için fırsat kolluyormuş. Bir gece deniz kıyısında dolaşırken yaşlı bir adamın balık tutmaya çalıştığını görmüşler. Padişah adamın yanına dikkilerek:

— Altıyı ne yaptın baba, demiş.

— Altıyı altıya kattım, otuz ikiye yetiremedim, diye karşılık vermiş balıkçı.

— Geç kalmışsın, geç!

— Geç kalmadım, el aldı.

— Sana bir kaz göndersem yolar mısın?

— Yolmak da ne ki, cascavlak bırakırım.

Padişahla veziri balıkçının yanından ayrılmışlar. Vezir bön bön:

— Padişahım, demiş, balıkçıyla ne konuştunuz, hiç bir şey anlayamadım. Padişah öfkeyle:

— Şimdiye değin neyi anladın ki sen, karşılığını vermiş. Şimdi doğru balıkçının yanına gideceksin. Onunla neler konuştuğumu ondan öğreneceksin.

Vezir balıkçının yanına gitmiş.

— Padişahımla neler konuştunuz, anlamını bana açıkla, demiş. Balıkçı, başını bile kaldırmadan:

— Bir kese altın verirsen anlatırım, karşılığını vermiş. Vezir, çıkarıp bir kese altın vermiş. Balıkçı da anlatmış:

— Padişah bana altıyı ne yaptın, dedi. Ben de altıyı altıya kattım, otuz ikiye yetiremedim, dedim. Yani padişah altı ay yaz boyunca ne yaptın, dişime yetiremedim, karşılığını verdim. O geç kaldın baba, dedi. Ben de geç kalmadım, el aldı, dedim. Yani o demek istedi ki evlenip çoluk çocuk yapmakta geç kalmışsın, Ben de geç kalmadım, erken evlendim ama erkek çocuğum olmadı. Kızım oldu, onu da evlendirdim, ele verdim, dedim. O bana bir kaz göndersem yolar mısın, dedi. Ben de yolarım, dedim. Şimdi o kazın kim olduğunu söyleyeyim mi?

Vezir, bozuntuya vermeden:

— Hayır, gerek yok, deyip oradan uzaklaşmış. Padişahın yanına gitmiş.

Atalarımız «Dinleyen söyleyenden anlayışlı olmalı» demişler. Bu masal bu atasözünün güzel bir örneğidir.

30

AT İLE HİLECI GENÇ

Vaktiyle bir köylünün bir gözü sakat bir atı varmış. Bir de delikanlı oğlu. Atın yemine, suyuna delikanlı bakarmış. Ama hileciymiş delikanlı. Bütün hileciler gibi ilerisini pek düşünmemiş. Babasına şöyle dermiş:

— Baba şu bizim at çok sessiz, arpayı sağlam gözünün önünde koyuyorum, kör gözünün önünde kaldırıp alıyorum. Zavallı kuru saman yemek zorunda kaldığı halde hiç huysuzlanmıyor, sesini çıkartmıyor.

Babası, başını iki yana sallayarak:

— Bir gün sesini çıkartır yavrum, o zaman sen de Hanya'yı Konya'yı anlarsın, diye karşılık verirmiş.

Delikanlı bir gün ahıra gittiğinde ahır kapısını açamamış. Zorlayıp içeri girdiklerinde zavallı atın ölüsüyle karşılaşmışlar. Baba, oğluna:

— Ben sana demedim mi, demiş, bak sessiz hayvan, nasıl kafa tuttu bize. Bir daha ona karşı hiç bir hile yapamazsın.

Hileciler çoğu zaman zararlı çıkarlar. Bu masal onun için anlatılmış.

31

İKİ KAMBUR

Vaktiyle iki kambur varmış. Birisi ne kadar iyi yürekli ve uysalsa, öbürü de o kadar yavaş yaratılıştaki imiş. Herkesten ayrıksı işler tutarmış. Kimseye iyilik etmezmiş.

Uysal kambur bir gün değirmene gitmiş. Akşam olunca değirmenci değirmeni ona teslim ederek evine yollanmış. Gece yarısı olunca değirmenin içinde bir cümbüştür başlamış. Genç, ihtiyar, ne kadar cin varsa bir araya derilmiş. «Çarşambadır, çarşamba» diye bir türkü tutturarak oynamaya koyulmuşlar. Bizim kamburu da kaldırıp aralarına almışlar. O da uymuş onlara, «Çarşambadır, çarşamba» diye türküyeye katılmış. Cinler kamburcağızı çok sevmişler. Elbirliği ile kamburunu düzeltmişler. Ertesi gün köye döndüğünde herkesin ağzı bir karış açık kalmış.

Yanaz kambur da öyküyü öğrenince hemen değirmene damlamış. Gece yarısı cinler «Perşembedir perşembel!» diye türkü tutturup da oynamaya başlayınca bizim ki kalkmış «Çarşambadır, çarşamba» diye oynamaya koyulmuş. Cinler, kendilerinden ayrı hava çalan kamburu hiç beğenmemişler. Uysal kamburdan çıkartıkları kamburu da bunun sırtına yüklemişler. Zavallı iki kat daha kambur olmuş.

(Yanaz: Aksi).

32

EDEN KİŞİ KENDİNE EDER

Vaktiyle zavallı bir dilenci sokakları dolaşarak dilenirmiş, gezinirken de hep şunu söylemiş:

— Eden kişi kendine eder!

Mahallenin birinde iyilik sevmez, kavgacı, eli bayraklı bir kadın varmış. Dilencinin durmadan «Eden kişi kendine eder» demesine sinirlenirmiş. Bir gün «Dur bakalım, eden kişi kendisine mi edermiş yoksa sana mı?» diyerek zehirli ekmek hazırlayıp kapiya gelen dilenciye vermiş. İçinden de kıs kıs gülmüş. Dilenci ekmeği yaralı heybesine koymuş, «Allah senden razı olsun» diyerek başka sokaklara geçmiş. O sokaklar da dolaştıktan sonra başka bir kasabanın yolunu tutmuş. Yolda genç bir askere rastlamış. Asker:

— Amca, demiş, sabahtan beri bir lokma bir şey yemedim, ekmeğin bulunur mu?

— Neden bulunmasın yavrum, hayırsever bir kadıncağız, bir ekmek vermişti. Aç olmadım için yememiştım. İşte heybemde duruyor. Al sen ye!

Asker ekmeği almış yiyerek yoluna koyulmuş. Evine ulaşmış, ama eşikten adımını içeri amadan düşüp ölmüş. Meğer, asker, zehirli ekmeği hazırlayan kötü niyetli kadının oğluymuş. Atalarımız boşuna dememişler:

«Eden kişi kendine eder» diye.

33

KELOĞLANIN HİLESİ

Keloğlan çocukken annesi güzel bir çörek yapmış, «Oğlum, demiş şunu babana götür. Adamcağız sabahtan beri tarlada çalışıyor. Ama sakın kıyısından köşesinden yiyeyim deme, sonra baban sana darılır.»

Keloğlan çöreği almış, tarlaya yollanmış. Mis gibi kokan taze çörek öyle iştahını artırmış ki kendisini zor tutabiliyormuş.

Tarlaya gelince babasına ünlemiş:

— Babacığım, tarlanın neresinden geliyim?

— Kıyısından oğlum, kıyısından!

Keloğlan çöreğin kıyısını yemiş. Gene sormuş:

— Babacığım, kıyıları çok dikenli, neresinden geleyim?

— Ortasından oğlum, ortasından!

Keloğlan çöreğin ortasını yiyip bitirmiş. Babasına bir şey bırakmamış. Babası kendisini döğmek isteyince:

— Babacığım, kıyısından, ortasından ye diye sen demedin mi? demiş.

34

ANASININ DİLİNİ ISIRAN HIRSIZ

Bir çocuk bir hırsızlık yapmış. Anası onu azarlayacağı, ayıplayacağı yerde öğmüştü.

— Aferin, benim oğlum çok akıllı, demiş.

Çocuk küçük şeyler çala çala büyümüş, büyük bir hırsız olmuş. Sonunda yakalanmış, asılmasına karar verilmiş. Asılacakların son istekleri sorulur. Ona da sormuşlar.

— Anamla görüşmek isterim, demiş. Anasını çağırılmışlar.

— Ana, artık ölüyorum. Dilini çıkart da bir kere öpeyim!

Anası dilini çıkartınca hart diye ısıarak koparmış teklisi sorulur. Ona da sormuşlar. Cevap vermiş:

— Çocukken beni yapılmayacağı, azarlayacağı yerde, özendirdi, isteklendirdi. Beni darağacına götüren onun dilidir, karşılığını vermiş.

Dil deyip geçmeyelim, nice yıkımların, nice acıklı olayların nedeni yalnızca dildir.

35

KÖYLÜ İLE SULTAN MAHMUT

Bir gün Sultan Mahmut kırdı gezerken bir armut ağacının gölgesinde dinlenmek istemiş. Armut ağacından bir armut düşmüş. Padişah da onu alıp yemiştir. Sonra sahibini çağırılmış:

— Bir armudunu yedim, hakkını helâl et! Eğer senin de bana bir işin düşerse doğru istanbula' gel. Hiç çekinme, demiş.

Aradan yıllar geçmiş. Köylünün tarla meselesinden dolayı bir işi varmış. O yerin mah-

kemesi kendisini haksız çıkartmış. Karısı köylüye:

— Sultan Mahmut gibi bir tanıdığın varken ne güne duruyorsun? demiş. Bir sepet armut doldur, doğru yanına git. Haklı olduğumuzu anlat ona. İşimizi yapiverir.

Köylü karısının sözlerine kanmış. Bir sepet armutla yola koyulmuş. İstanbul'a varmış. Binbir güçlüklerden sonra padişahın yanına çıkabilmiş. Padişah köylüyü tanımış. Yemeğe alıkoymuş. Akşam da bırakmamış. Sarayda yatırmak istemiş. Köylü gece yarısı sıkışmış, ayak yoluna gitmek istemiş. Sarayın koridorlarında, odalarında dolaşarak helâ arayıp durmuş. Muhafızlar, gece ortalığı birbirine katan bu adamı kısıvrak yakalamışlar casustur diye zindana atmışlar. Tam üç yıl zindanda kalmış. Padişah kendisini unutup gittiği için arayıp, soran olmamış. Üç yıl sonra padişahın aklına esmiş:

— Yahu, demiş, bizim armutçu ne oldu? Ne de güzel armutlar getirmişti.

Aramışlar, taramışlar, zindanda bulup çıkartmışlar adamı. Padişah çok üzülmüş:

— Seni haksız yere zindana attıklarına çok üzgünüm, dile benden ne dilerse?

— Üç şey diliyorum padişahım, bir balta, bir sicim, bir de Kur'an.

— Ne yapacaksın bunlarla, başka isteyecek şey bulamadın mı?

— Baltayla senin altında dinlendiğin armut ağacını keseceğim, Sicimle beni sana gönderen karımı asacağım. Kur'an'a da, bir daha Sultan Mahmut adında birisine selâm vermemek için el basacağım.

Bu sözler padişahın çok hoşuna gitmiş, ona bir heybe dolusu altın vermiş.

Büyük adamlarla dostluk zordur. İnsanı öyle sık sık arayıp sormazlar. Bu masal bunu anlatmak için söylenmiş. (Sonu var)

Bize gelen KITAPLAR

● Türker Acaroğlu - Fıtrat Ozan: «TÜRK HALK OZANLARI VE DESTANLARI KAYNAK-ÇASI». Boğaziçi Üniversitesi Folklor Kulübünün Süreli Yayını olan FOLKLORA DOĞRU dergisinin Özel Sayısı. Cilt IV, Sayı 47-48-49, Yıl: 1978, 13,5 X 19,5 cm. boyunda, 192 sayfa, 40 T.L., isteme adresi: P.K. 2 Bebek, İstanbul. (İstanbul, 1978).

● İsmail Aşıkoğlu «ÖFKE YUTULMAZ» Roman. Uzman Yayınları Roman Dizisi No. 1. Kitap 128 sayfa, 19,5 X 12 cm. boyunda, 25 TL. (Ankara, 1978).

● Saim Sakaoğlu «TÜRKÇEDE SOYADLAR» Atatürk Üniversitesi - Edebiyat Fakültesi Araştırma Dergisi, Ahmet Caferoğlu Özel Sayısı, Fasikül 2, Sayı 11'den ayrı basım. (Ankara, 1979).

● Mustafa Canpolat, Semih Tezcan, Mustafa Şerif Onaran (yazı kurulu) «ÖMER ASIM AKSOY ARMAĞANI». Kitap, 23,5 X 16,5 cm. boyunda, Türk Dil Kurumu Yayını, 317 sayfa, 250 TL. (Ankara 1978). el basacağım.

● Prof Henri Arvon - Çeviren: Sâmih Tiryakioğlu «ANARŞİZM». Yazar, anarşizmin nasıl geliştiğini, çeşitli Avrupa ülkelerinde ne değişiklikler geçirdiğini bilimsel ve tarihsel açıdan ele alıyor. Kitabın başında Başlıca kaynaklar bulunuyor. Varlık Yayınları Faydalı Kitaplar, No. 180. Kitap 16,5 X 11,5 cm. boyunda, 152 sayfa, 25 TL' (İstanbul, 1979).

Derlemeler :

ERZURUM MANİLERİ

Derleyen : Etem ÇALIK

Altın yüzük taharam
Tozlu yola baharam
Bu günlerde gelmezsen
Erzurum'u yaharam.

Erzurum eğmeleri
Beğenmem değmeleri
Yarın bir mintan geymiş
Ben olim düğmeleri.

Erzurum al yorgani
Al değil şal yorgani
Töhdüğüm ecel teri
Al üstümden yorgani.

Çorabın ağınah bah
Destele bağına bah
Her ben ahlân gelende
Erzurum dağına bah.

Erzurum ekin ekin
Aldırdın elindeki
Her gelen dengin sorar
Bilmezler kalbindeki.

Erzurum'da bağ olmaz
Kara salhım ağ olmaz
Iraktan yar sevenin
Yüreğinde yağ olmaz.

Erzurum aldır bunun
Meyvası kaldır bunun
Anası yoh ağlaya
Bacısı laldır bunun.

Erzurum'un gölleri
Çukur çukur yolları
Duysam ki yarım gelir
Gül döşesem yolları.

Erzurum'un düzünü
Duman aldı düzünü
Eğil dağlarım eğil
Görem yarın yüzünü.

Erzurum kavakları
Dolu gider harkları
Gün çalmış, krav çekmiş
Yarimin yanakları.

Erzurum mehlebaşı
Tükân tükâna karşı
Yarimi esger etti
Sağ kalacak yüzbaşı

Erzurum üç minare
Bülbül konmuş çınara
Yâ Rabbim sen kavuştur
Ağzı Kur'an'lı yâre

Erzurum geceleri
Kız bağlar keçeleri
O kaş o göz sende var
Öldürür neceleri

Erzurum yolu kırma
Ağaçlar dolu hurma
Yar Allah'ı seversen
Üç günden fazla durma.

Not : Kelimeler

Ahlân : Aklına
Kal : Olgunlaşmamış
Mintan : Gömlek
Hark : Ark

Yıllık abonesi : 120,
liradır.

Altı aylık abonesi : 60
Yurt dışı senelik abone :
\$ 8, £ 4, DM. 15

TÜRK
FOLKLOR
ARAŞTIRMALARI

Basılmayan yazılar
istenince geri gönderilir
Dizgi ve baskı :
YÖRÜK MATBAASI
İstanbul

TÜRK HALK BİLGİSİ (FOLKLOR) DERNEĞİ'NİN YAYIN ORGANIDIR.

Sahibi ve Genel Yayın Müdürü : İHSAN HİNÇER

Yazı İşlerini Fiilen İdare Eden Sorumlu Yönetmen :

BORA HİNÇER

Mektup ve havale için adres : Posta Kutusu : 46, Aksaray — İstanbul, Tel. : 22 49 74

TÜRKİYE
GARANTİ BANKASI

Kuruluşu 1946

Her türlü
bankacılık
hizmetleri için,
yurt sathına dağılmış
bütün şubeleriyle,
daima emrinizdedir.

TÜRKİYE
GARANTİ BANKASI

DERGİMİZİN BAYİLERİ

İSTANBUL'DA

- 1 — Elif Kitabevi, Sahafılar, No. 4, Beyazıt
- 2 — Çantay Kitap ve Kırasiyeevi, Koska, Belediye dükânları, Beyazıt
- 3 — Enderun Kitabevi, Bezazsaray, Zemin Kat, No. 46, Beyazıt
- 5 — Nihal Kitabevi, Sahafılar, No. 3, Beyazıt.

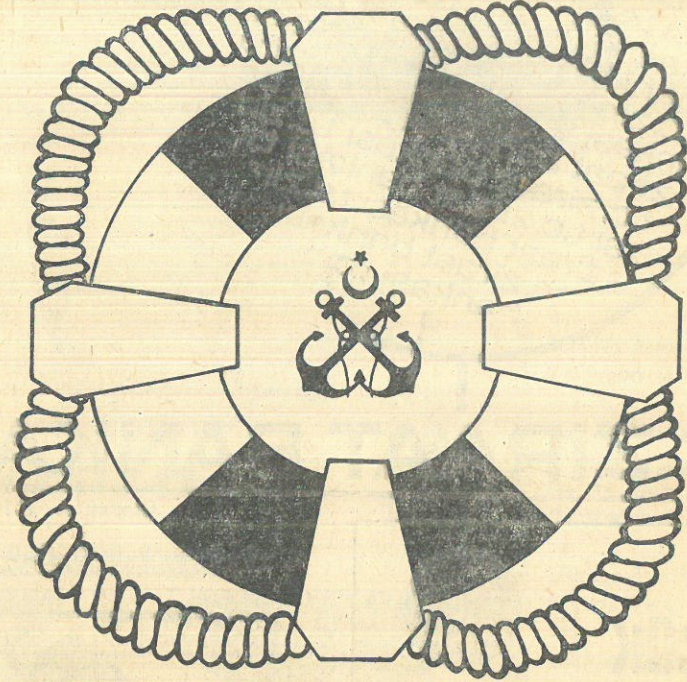
ANKARA'DA :

- 1 — Turhan Kitebevi, Kobeyoğlu Pasajı No. 64 - 68, Yenışehir.
- 2 — Bilgi Kitabevi, Sakarya Caddesi No. 8, Yenışehir.
- 3 — Hat Kitabevi, Soysal Pasajı, II. Çarşı katı, No. 6, Yenışehir.
- 4 — Dergâh Kitabevi, Zeytin Çarşısı, No. 30, Yenışehir.

(Folklor: 54)

DENİZCİLİK BANKASI T.A.O.

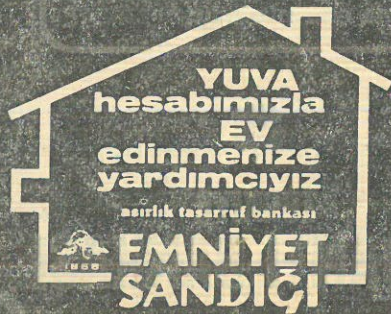

BANKACILIKTA
VE
SEYAHATTE

SÜRAT
EMNİYET
KONFOR
TECRÜBE
GÜVEN

EV

sahibi olmak
SİZİN DE
hakkınızdır

(Basın: 60004 — 55)

(Basın: 60017 — 56)

HER YERDE HER ZAMAN
hizmetinizde

T.C. ZİRAAT BANKASI

(Basın: A. 20143/60092 — 57)

**EN KÜÇÜK
TASARRUFLARINIZA,
BÜYÜK
TASARRUFLARINIZ
GİBİ DEĞER
VEREN BANKA**

**ANADOLU
BANKASI**

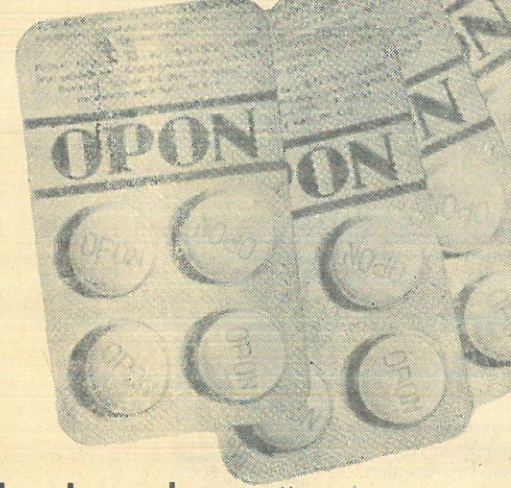
SİZİN EŞİNİZİN
ÇOCUKLARINIZIN
kısacası
AİLENİZİN BANKASIDIR

(Folklor

126

(Folklor: 59)

Çantanızda
daima

bulundurunuz

(Yeni Ajans: — 60)

**LOKMAN MÜSTAHZARI
HALK SAĞLIĞI HİZMETİNDE**

Ekza - 9 Ekzema merhemi
Algo - Tablet Ağrı hapi
Lokman - Tablet Ağrı hapi
Algorin Analjezik tablet
Algo - Tablet 4 tabletik
Moruvit - Vitamine Kuvvet
şurubu
Kina - Kola İştah şurubu
Anamur Burun ve göz dam-
lası
Meprol Tablet Sinir hapi
Sollargen Granüle Ekzema -
kaşını
Sel de Gastrin Granüle Mi-
de tozu.
Gastro Goutes Mide damlası
Gastroguanil İshal kesici tab-
let
Metegastrin Mide tozu
Derivit Yara ve yanık mer-
hemi.
Lokman Çayı Afiyet çayı
tozu
Dover Tablet Öksürük ve
dronşite
Metekodin Öksürük hapi
Metekodin Öksürük şurubu
Algo - Wax Ağrı merhemi
Algo - Wax Vazo Grip ve
ağrılarda
Algo - Wax Nazal Nezle mer-
hemi
Ma—ka—ta Basur merhemi
Cuti - Cura Cilt losyonu
Pedi - Cura Ayak banyosu
Pilo - Cura Saç ilacı
Lokman Kaşe ağrı kesici
Panason (20 Gr. paket)
Sağlık çayı
Panason (50 Gr. alüm. kutu)
Deriseptol Yara ve göbek
Dr. Krom Diş pastı

(Basın: 60042 — 61)

(Folklor: 62)

**biralarnın "ASI"
tekel birası...**

AKBANK

20 yıldan beri "gözde fayans"

Çanakkale Seramik
Fabrikalarının tecrübesi ve tekniği
fayanslarına üstün kaliteyi...
Fayanslarının renkleri, desenleri,
istikrarlı fiyatı da yapılarınıza
benzersiz güzelliği,
uygun maliyeti
getirir.

KS
Çanakkale Seramik
desenli fayansları

Tersane Cad., Hediye Sok., Seramik Han, Kandıra-İzmit/Tek. 40 03 35

(Folklor: 63)

(Basın A — 20079/60057-64)

İLLER BANKASI

2276'sı Teknik olmak üzere 3809 elemanı ve 2 milyar liralık mali gücü ile 11 Özel İdareleri, Belediyeler ve Köylerin

HARİTA
İMAR PLÂNI
İÇME SUYU
KANALİZASYON
ELEKTRİK

TURİSTİK TESİSLER
SOSYAL TESİSLER
GIDA SANAYİİ
TİCARİ TESİSLER
İDARE BİNALARI

ve çeşitli hizmetlerini gerçekleştirir ve ortak idarelere kredi sağlar. Yurt gerçeklerine uyarak ihtiyaçları tam olarak karşılayan kalkınmaya 26 milyar liralık katkıda bulunan bu Banka, ilgilenenlerin hayranlık duyduğu bir kuruluştur.

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

HAZİRAN 1979

İÇİNDEKİLER: **.....**

Bilmecelerde Soru Kayması	Doç. Dr. Saim SAKAOĞLU
Vezirköprü'de Bir Çocuk Oyunu: Pırlangıç	Hayrettin İVGİN
Kerkük Bilmeceleri (Tapmacaları)	Çoban BEŞİRLİ
Halk Musikimize Gönül Veren Şeref Canku'yu Yitirdik	Kumru CANKU
Diyarbakır Folklorunda Güvercin — 1 —	Şevket BEYSANOĞLU
Konya'da Şeker Hastalığı Sağaltma İlaçları	Selçuk ES
Liselerarası 9. Halk Oyunları Yarışması	Gürsel HİNÇER
Aras Boyu Ozanlarından: İrfani - Hoca	Nizamettin ONK
Konya Folkloru Yazıları Bibliyografyası — 2 —	Seyit KÜÇÜKBEZİRCİ
Geleneksel Yunus Emre Şenlikleri	İ. Ünver NASRATTINOĞLU
Ders Veren Türk Masalları «FABL'AR» — 5 —	Hasan Lâtif SARIYÜCE

BİZE GELEN KİTAPLAR

SAYI : 359

LİRA : 10

129
İSTANBUL'DA AYDA BİR DEFA ÇIKAR HALK KÜLTÜRÜ DERGİSİ